



LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Onneks meil on kaikilla oma kilta” Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoiminnasta

Nurmi, Heli

2014 Yksikkö

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

”Onneks meil kaikilla on oma kilta”
Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoiminnasta

Heli Nurmi
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2014

Heli Nurmi

”Onneks meil kaikilla on oma kilta” Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoiminnasta

Vuosi 2014

Sivumäärä 65

A-kiltatoiminta on järjestötoimintaa, joka on syntynyt täydentämään päihdetoipujien tarpeita virallisten hoitojen ja tukipalvelujen oheen. A-kiltojen peruserä on tarjota päihde- ja mielenterveyden tukitoimia ja yhdessäoloa päiviin. A-kiltatoiminta on ollut varsin miesvoittoista ja tästä syystä A-Kiltojen Liitto ry on pitänyt tärkeänä saada tietoa siitä, mitä A-kiltatoiminta antaa naisjäsenille. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä A-kiltojen naisjäsenet saavat A-kiltatoiminnasta. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät sitouttavat naisia toimintaan ja millaisia ajatuksia ja kokemuksia heillä on A-kiltatoiminnasta.

Tutkimus oli laadullinen tutkimus, joka toteutettiin fokusryhmähaastatteluna ja jonka analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Fokusryhmähaastatteluja oli kaksi, joissa yhteensä oli 14 A-kiltatoiminnassa mukana olevaa naista. Haastattelut toteutettiin A-kiltojen Liiton järjestämällä Naisten Voimavarapäivillä toukokuussa 2014.

Tuloksissa selvisi, että naisilla on erilaisia kokemuksia A-kiltatoiminnan miesvaltaisuudesta ja tasa-arvoisuudesta. Naiset toivat erityisesti esiin A-kiltatoiminnassa syntyneiden sosiaalisten suhteiden ja verkoston merkitystä. Samoin vertaistuki oli heille tärkeää. Tuloksissa tulivat esiin haastateltujen kuvaamina naisten ja miesten erilaiset tarpeet, jotka liittyvät A-kiltatoimintaan haastateltujen kuvaamina. Sukupuolieroja nähtiin toiminnallisuudessa ja vuorovaikutuksessa. Tutkimuksessa sukupuolijärjestelmä on yksi tärkeä näitä selittävä tekijä. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää A-Kiltojen Liitossa sekä paikallisissa A-killoissa naistoimintaa kehitettäessä.

Asiasanat: naisnäkökulma, järjestötoiminta, A-killta, päihdeettömyys, vertaistoiminta

Heli Nurmi

“Luckily we all have our own A guild” Female members interpretations of the A- guild activities

Year	2014	Pages	65
------	------	-------	----

The A guild activity is an organizational activity which has been created to supplement the official care and support services for people who are recovering from substance abuse. The basic principle of A guild is to offer daily substance free activities. The A guild activity has been distinctively male orientated. For this reason, The Federation of A guilds considered that it would be important to gather information on their women members. The objective of this thesis was to find what A guild activity offers to the women members of A guilds. Additionally, the research investigated which factors motivates women to commit to the activity of A guild and what kind of thoughts and experiences they have from the activity.

The research for this thesis was a qualitative study which was executed with a focus group method. The analysis method was a data-based content analysis. There were two focus groups with 14 interviewees in total. The interviews were conducted during the “Naisten Voimavarapäivät” event in May 2014, which was arranged by The Federation of A guilds.

From the research results, it became clear that women have different experiences of the male orientated activity and equality in the A guilds. The women reported especially on the significance of the social relations and networks which have been created through the A guild activity. Similarly, the peer support was seen as important. The women also reported the differences in the needs of women and men in the activity of A guild. The gender distinctions were seen in functionality and interaction. In the study, the gender system was one of the key interpretive factors in these differences. The results of the study can be utilised by The Federation of A guilds and in the local A guilds when developing activity for women.

Keywords: female view, organizational activities, peer support, alcoholics guild, sobriety

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Sukupuoli ja tutkimus	8
3	Nainen ja päihteet	9
	3.1 Naisten päihteiden käytön historiallisia ulottuvuuksia	10
	3.2 Nais erityisyys päihdetyössä.....	14
4	Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta	17
	4.1 Toiminnan mukaan lähtemisen ja siinä jatkamisen motiivit	17
	4.2 Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motiiveja	18
5	Vertaistoiminta	25
6	Aikaisempia tutkimuksia aiheesta.....	26
7	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja toteuttaminen	27
	7.1 Tutkimusmenetelmälliset valinnat	27
	7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	31
	7.3 Käytännön toteutus	32
8	Tulokset.....	33
	8.1 Naisjäsenten kokemuksia ja kuvaksia A-kiltatoiminnasta	33
	8.2 Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoiminnasta erityisesti naisille	36
	8.3 Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoimintaan sitouttavista ja sitoutumista heikentävistä tekijöistä	40
9	Johtopäätökset	42
	9.1 Kokemukset ja kuvaukset A-kiltatoiminnasta	42
	9.2 A-kiltatoimintaa naisille	43
	9.3 Sitoutumiseen liittyvät tekijät.....	47
10	Pohdinta	48
	Lähteet	51
	Kuviot	54
	Taulukot	55
	Liitteet.....	56

1 Johdanto

A-kiltatoiminta oli yhtenä mahdollisena yhteistyökumppanina oppinäytetyöprosessiini jo aloittaessani opiskelut. Olen ollut Riihimäen Seudun A-Kilta ry:n toiminnassa mukana vuodesta 2006. Aloitin tuolloin työt päiväkeskuksen keittiössä palkkatuella. Sen jälkeen olen ollut jäsenenä toimien myös yhdistyksen hallituksessa. A-kiltatoiminnassa mukana oleminen antoi viimeisen kipinän siihen, että halusin vaihtaa alaa ja opiskella uuden ammatin. Loppukesästä 2013 ehdotin A-Kiltojen liitolle mahdollista yhteistyötä - tästä opinnäytetyöprosessini alkoi.

A-kiltatoiminta on lähtöisin A-klinikoiden asiakkaiden 1960-luvulla perustamista yhdistyksistä. Vuosien kuluessa kiltatoiminta on muotoutunut itsenäiseksi toiminnaksi. A-killat ovat syntyneet täydentämään päihdetoipujien tarpeita virallisten tahojen tarjoamien hoitojen ja tukipalveluiden oheen. A-killat ovat vertaistukeen ja vapaaehtoisuuteen perustuvia rekisteröityjä yhdistyksiä, joiden tarkoitus on jäsenten elämänlaadun parantaminen tukemalla ja ohjaamalla heitä päihdeongelmista vapaaseen elämäntapaan. A-kiltatoimintaa ohjaavat yhteisesti sovitut arvot, joita ovat päihteettömyys, vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. A-kiltojen perusperiaate on tarjota päihteetöntä toimintaa ja yhdessäoloa päiviin. Nykypäivänä useat A-killat tarjoavat päiväkeskus- ja tukiasumispalveluita. Kiltojen koko vaihtelee pienistä muutaman hengen kokoisista yhdistyksistä aina isoihin satoja jäseniä kattaviin yhdistyksiin. On selvää, että tällöin toiminta eri killoissa voi vaihdella huomattavasti. Keskeisimpänä toimintana useimmissa A-killoissa on päivätoiminta, joka voi olla erilaista yhdessä tekemistä tai vaikka vain kahvinjuomista ja jutustelua. (Häkkinen 2013, 233-234; Rajala 2008, 8.) Tällä tavoin paikalliset A-killat ovat muotoutuneet erilaisiksi, mutta kaikille niille on yhteistä erityisesti päihteettömyys sekä muut A-kiltatoiminnan arvot.

A-Kiltojen Liitto ry on eri puolilla Suomea toimivien A-kiltojen valtakunnallinen keskusjärjestö, joka on perustettu vuonna 1968. Liitto pyrkii edistämään jäsenyhdistysten toimintaa sekä päihdeongelmaisten omaehtoista pyrkimystä parempaan elämänlaatuun. Samalla sen tehtävänä on laajemminkin ottaa kantaa päihdekysymyksiin ja tehdä ehkäisevää päihdepolitiikka sekä edistää päihdeasiakkaiden oikeuksia. Liiton perustehtävänä on tukea A-killoissa tapahtuvaa vertaistukitoimintaa sekä päihdeasiakkaiden edunvalvontaa. Vuoden 2013 lopulla jäsenrekisterissä oli 88 A-kiltaa, joista toimivia A-kiltoja oli 58. (Vuosikertomus 2013, 5.)

Rajala (2008, 112-115, 132-134) on kirjoittanut A-Kiltojen Liiton historiikin, jossa hän tuo esiin naisten aseman A-kiltojen historiassa. Naisten mukaan tuleminen A-kiltojen ryhmiin ei ole ollut itsestäänselvyys, sillä naisten koettiin puhuvan eri asioista. A-kiltatoiminta on ollut varsin miesvaltaista, vaikka ensimmäinen naisryhmä toimi jo vuonna 1967 Helsingissä. 1980-luvun alkupuolella A-kiltoihin alkoi tulla naisia oman päihdeongelmansa takia, mikä johtui osittain naisten ongelmajuomisen lisääntymisestä samoihin aikoihin. Tätä ennen toiminnassa

mukana olleet naiset olivat pääasiassa olleet itse ongelmattomia ja olivat tulleet toimintaan miestensä mukana. Päihdeongelmaiset naiset kokivat kuitenkin itsensä ulkopuolisiksi ryhmissä. Miesvaltaisuuden takia naisten oli vaikea saada tilaa ja apua killoissa. Naisjaoston perustamisesta päätettiin A-Kiltojen Liiton ylimääräisessä yleiskokouksessa ja lokakuussa 1984 naisjaosto järjestäytyi. Ensimmäisinä vuosina naisjaoston toiminta oli hyvin pitkälti tiedottamista ja tiedon kokoamista. Naistoiminta sai osakseen alussa mitätöintiä ja vähättelyä sekä jopa vastustusta. Naisten ajatuksia ei ymmärretty ja heidän koettiin astuvan miesten varpaille. Vähitellen naistoiminta katsottiin tarpeelliseksi ja sen arvostus kasvoi.

Naisten asema killoissa on kiinnostanut minua jo ennen opiskelujeni alkua ja tästä syystä olikin helppo tarttua A-Kiltojen Liiton ehdottamaan tutkimusaiheeseen ”Mitä A-kiltatoiminnalla on tarjota naistoipujalle?”. Olen kiinnostunut myös tasa-arvokysymyksistä ja sukupuoleen liittyvistä eroista. Tutkimuskysymykseni muotoutuivat pikku hiljaa tältä pohjalta. Yhtenä tärkeänä tutkittavana seikkana näiden lisäksi pidin toimintaan sitoutumista, koska A-kiltatoiminta pohjaa pitkälti vapaaehtoisuuteen. Näin toteaa myös Liimatainen (2013), joka toimii A-Kiltojen Liiton toiminnanjohtajana. Vaikka vapaaehtoisuus onkin hänen mukaansa A-kiltatoiminnan mahdollistaja, niin samalla hän tuo esiin, että se on myös riskitekijä ja vapaaehtoisten jaksamiseen tulee kiinnittää huomiota. Halusin siis nostaa esiin niitä tekijöitä, jotka sitouttavat toimintaan ja jotka kenties heikentävät sitä. Halusin kuulla myös naisten ajatuksia ja kokemuksia A-kiltatoiminnasta. Näin syntyivät kolme tutkimuskysymystäni eli mitkä tekijät sitouttavat naisjäseniä A-kiltatoimintaan, mitä A-kiltatoiminnalla on tarjota naisjäsenille ja millaisia ajatuksia ja kokemuksia naisjäsenillä on A-kiltatoiminnasta. Naistoipuja muuttui muotoon naisjäsen, koska osalla haastateltavista ei ollut omaa päihdetaustaa, vaan he olivat tulleet mukaan toimintaan muista syistä.

Opinnäytetyöni teoria osuudessa tuon aluksi esiin sukupuolentutkimukseen liittyviä seikkoja. Näiden esiintuominen oli mielestäni tärkeää, koska sukupuoli on yhtenä olennaisena tekijänä tutkimuksessani. Teoriaosuudessa esittelen naisten päihteiden käyttöön liittyviä yhteiskunnallisia tekijöitä ja kuinka ne ovat muuttuneet ajan kuluessa. Naisten päihteiden käyttöön liittyvät asenteet vaikuttavat paljon siihen, kuinka yhteiskunnassamme kohdellaan päihdeongelmaisia naisia. Samalla tuon esiin vapaaehtoistoiminnan osallistumisen motiiveja. Selvennän myös vertaistoiminta-käsitteen määrittelyä ja merkitystä, koska vertaistuki on yhtenä merkittävänä toimintamuotona A-kiltatoiminnassa. Teoriaosuuden jälkeen selvitän tutkimusmenetelmällisiä valintojani, joista siirryn tutkimus tulosten esittelyyn, johtopäätöksiin ja lopulta pohdintaan.

2 Sukupuoli ja tutkimus

Juvonen, Rossi ja Saresma (2010, 11) kuvaavat naistutkimuksen kehittymistä. Alussa se on ollut naisten tekemää tutkimusta naisista ja naisille, mutta se on muuttunut ja koskee nykyään niin miehiä ja jopa transsukupuolisuutta. Naistutkimukselle jokseenkin rinnasteisia käsitteitä ovat feministinen tutkimus ja sukupuolen tutkimus. Feministinen-käsitteellä on haluttu korostaa, että kyse ei ole vain naisten tutkimisesta sekä kääntää huomio myös muihin hierarkioita ja epäarvoisuutta tuottaviin tekijöihin, kuten esimerkiksi rotuun ja ikään. Ollila (2001, 77) huomauttaakin, että Suomessa feminististä tutkimusta on käsitteenä pidetty liian radikaalina juuri siksi, että siihen sisältyy poliittinen idea. Idea, jossa feministit haluavat parantaa naisten asemaa yhteiskunnassa, joka on miesten hallitsema. Samalla hän kuitenkin korostaa, ettei naistutkimukseen ole käsitteenä ongelmaton, sillä se tulkitaan usein tutkimuksena, joka koskee vain naisia. Tällöin uusinnetaan sitä, että nainen on sukupuoli ja mies voi kätkeytyä neutraaliuden ja universaalin ihmisyyden taakse. Ollila jatkaa, että naistutkimus näistä lähtökohdista on helppo marginalisoida ja jättää omaan arvoonsa. Juvonen ym. (2010, 11-14) huomauttavat kuitenkin, että myös sukupuolentutkimus käsitteen käytöstä on esitetty kritiikkiä. On kannettu huolta siitä, että sukupuolentutkimus käsitteenä hävittää alleen nais- ja miessukupuoliin liittyvän hierarkian ja sen, että mies on se normi, johon naista on aina verrattu. Tästä huolimatta sukupuolentutkimus on vakiintumassa kattokäsitteeksi. Naistutkimuksen ja feministisen tutkimuksen ansioista ymmärrys sukupuolen vaikutuksista on tullut kuitenkin esiin. Tämä ymmärrys ja käsitys sukupuolista vaikuttaa taas siihen, miten havainnoimme maailmaa ja kuinka sukupuolta tuotetaan arjessa.

Rossi (2010, 23-24) korostaa, että sukupuolentutkimuksessa on nykyään laaja konsensus siitä, että sukupuoli ymmärretään ajallisena, jolloin voidaan puhua sukupuolen historiallisuudesta. Tällä tarkoitetaan sitä, että sukupuoli muuttuu ajassa ja paikassa. Tämä voidaan nähdä myös merkitysprosesseina, jolloin käsitykset eri sukupuolista ovat erilaisten ja jatkuvien merkityskamppailujen kohteina. Varsin yleinen tapa hahmottaa sukupuolia onkin vastakkainasettelujen kautta. Jakoa kahteen sukupuoleen on pyritty perustelemaan fyysisillä eroilla, mutta asia ei kuitenkaan ole niin mustavalkoinen. Länsimaisessa lääketieteessäkin vallitsi varsin pitkään niin sanottu yhden sukupuolen malli, jossa ruumiillisuus käsitettiin yhdenlaiseksi, josta oli olemassa vain vahvempia ja heikompia malleja. Sama hahmottamis- ja käsitysmalli liittyy myös käsityksiin seksuaalisuudesta, jossa vastakkainasettelu näkyy muun muassa jakona hetero- ja homoseksuaalisuuteen.

Keskustelu sukupuolirooleista virtasi Suomeen 1960-luvun puolessavälissä. Rooliajattelu pohjautuu sex-gender jaottelusta juontuvaan ajatteluun sosiaalisen sukupuolen muuttuvuudesta ja sen muutettavuudesta. Liljeström (1966) huomauttaa, että sukupuolirooleista keskusteltaessa, ei keskustella niinkään biologisista eroista, vaan niistä johtuvan jaottelun sosiaalisista

seurauksista. (ks. Rossi 2010, 26.) Sex-gender jaottelulla saatiin näkyviin juuri sukupuolen historiallisuus sekä kulttuurisidonnaisuus. Osa feministiteoreetikoista on kuitenkin kritisoinut tässä ajattelumallissa sitä, että siinä jätetään biologinen sukupuoli analyysin ulkopuolelle. Tämän takia alettiinkin puhua sukupuolijärjestelmästä. Siinä sukupuoli ymmärretään rooleina, jotka omaksutaan yhteiskunnassa, mutta samalla se sisältää erottelun biologiseen ja sosiaali- seen sukupuoleen. (Rossi 2010, 27.) Ollila (2001, 77-78) tähdentääkin, että puhuttaessa järjestelmästä, sen keskiöön nousee eri sukupuolten välinen vuorovaikutus. Hän korostaa juuri sitä, että sosiaalisissa suhteissa tuotetaan ja uusinnetaan jatkuvasti sukupuolieroja, joka on keskeisenä tekijänä myös valtasuhteissa. Ollila tähdentääkin, että sukupuolijärjestelmä käsite on siitä hyvä, että järjestelmä sanana viittaa johonkin, joka on ihmisen luomaa ja ylläpitämää eikä siten luonnollista. Sukupuolijärjestelmässä korostuu hänen mielestään erityisesti vielä sekin, että se koskee molempia sukupuolia, jolloin miehet eivät voi piiloutua edellä mainitun neutraalin ja unisversaalien ihmisyyden taakse.

Vaikka sukupuolella on merkitystä tutkittaessa jotakin asiaa, niin Ollilla (2001, 79) huomauttaa, että muiden tekijöiden vaikutusta tutkimuksessa ei tulisi unohtaa. Vaikka naisilla saat- taakin olla samanlaisia ajatuksia ja kokemuksia, niin heitä erottaa silti muun muassa ikä, luokka, rotu ja etninen tausta. Jos naiset nähdään yhtenäisenä joukkona, niin tällöin estytään näkemästä naisten keskinäisiä suhteita ja hierarkioita. Samaa mieltä on hyvin pitkälti Rossi (2010, 35), joka kirjoittaa intersektionaalisuudesta, jolla tarkoitetaan erilaisten ominaisuuksien yhteisvaikutusta. Tällöin pelkkä sukupuoli tai seksuaalisuus ei enää riitä analyysiperustaksi vaan muita tekijöitä tulisi ottaa huomioon.

Mielestäni on tärkeää ymmärtää näitä sukupuoleen ja sen tuottamiseen liittyviä seikkoja. Ne avaavat omanlaisensa näkökulman muun muassa siihen, miten yhteiskunnassamme kohdellaan naisia, joilla on päihdeongelmia. Tuottamalla sukupuolten välisiä eroja naiselle ja miehelle muodostuu erilainen mahdollisuus rakentaa omaa identiteettiään esimerkiksi juomalla. Tästä lisää myöhemmin.

3 Nainen ja päihteet

Riippuvuus ja riippumattomuus kuuluvat osana ihmisen elämään. Erilaiset teoriat kuvaavat näiden kehitystä ja syntyä. Jo hyvin pieni lapsi joutuu harjoittelemaan riippuvuuteen ja riip- pumattomuuteen liittyviä asioita. Näiden kehitys ei silti rajoitu vain lapsuuteen ja nuoruuteen vaan aikuisuudessakin ihminen joutuu pohtimaan näiden kahden tekijän dynamiikkaan. On olemassa sekä myönteistä että kielteistä riippuvuutta, mutta myös myönteistä ja kielteistä riippumattomuutta. Kielteinen riippuvuuskäyttäytyminen ilmenee liiallisena kiintymisenä ja pakonomaisena suhteena riippuvuutta aiheuttavaan kohteeseen. Kielteinen riippumattomuus-

käyttäytyminen taas usein estää avun pyytämisen silloinkin, kun yksilö sitä tarvitsisi. (Havio, Inkinen & Partanen 2008, 40-42.)

Päihteiden käytöllä tavoitellaan mielihyvää. Näin ollen myös addiktio eli kielteinen riippuvuus voi syntyä. Päihderiippuvuus ilmenee pakonomaisena tarpeena saada päihdyttävää ainetta ja käyttää sitä. Toisin sanoen tällöin yksilö ei enää hallitse suhdettaan päihteeseen, vaan päihde hallitsee ihmistä. Myös elimistön kyky sietää ainetta kasvaa, jolloin puhutaan toleranssin kasvusta. Mikäli päihteiden käyttö lopetetaan, yksilö kärsii vieroitusoireista. Riippuvuus voi ilmetä fyysisenä, psyykkisenä tai sosiaalisena tai näiden erilaisina yhdistelminä. Päihderiippuvuuden kehittyminen onkin usein hidas prosessi. Päihderiippuvuus on krooninen sairaus ja toipumisen alettua helposti uusiutuva. Päihderiippuvuuden syntyyn vaikuttavat monet tekijät kuten päihteiden fysiologiset ja neurobiologiset vaikutukset ihmiseen sekä yksilön fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet. Kulttuurisidonnaisilla tekijöillä on myös merkitystä. (Havio ym. 2008, 42-44.) Päihteet vaikuttavat naisen elimistöön voimakkaammin kuin miehen elimistöön johtuen naisten keskimääräistä pienemmästä koosta. Tästä johtuen päihderiippuvuus ja alkoholihaitat ilmenevät naisilla usein nopeammin kuin miehillä. Päihderiippuvuus ja alkoholihaitat ovat naisilla jopa vakavampia kuin miehillä (Lyden 2010, 7; Karttunen 2013, 222.)

3.1 Naisten päihteiden käytön historiallisia ulottuvuuksia

Naisten päihteiden käyttö on muuttunut paljon vuosien varrella. Vuodesta 1968 vuoteen 2008 naisten alkoholinkulutus on kuusinkertaistunut, kun vastaavasti samassa ajassa miesten alkoholinkulutus on kaksinkertaistunut. Alkoholinkäyttö on tullut näin osaksi naisten elämää. (Mäkelä, Tigersted & Mustonen 2010, 286.) Tarkastelemalla naisten päihteiden käytön historiaa avautuu näkökulmia niihin tekijöihin, jotka ovat näiden muutosten taustalla. Samalla hahmotuu se, miten eri sukupuolet ovat erilaisessa asemassa tarkasteltaessa päihteidenkäyttöä ja siihen liittyviä asenteita.

Boelius (2008, 71-74) esittelee naisten päihteidenkäytön muutoksia suomalaisessa yhteiskunnassa viimeisen sadan vuoden ajalta. Vielä 1900-luvun alussa naisten roolina oli moraalisten arvojen ylläpitäminen ja siveellisyys. Naiset olivatkin voimakkaasti raittiusliikkeessä mukana heti sen alkutaipaleelta lähtien. Tällöin naisten rooliksi ja tehtäväksi muodostui erityisesti miesten juomisen kontrollointi ja samalla naisten tuli edistää perhekeskeistä elämää ja äitiyttä. Tämä moraalinen kahtiajako johti kuitenkin siihen, että naisten alkoholinkäyttöön suhtauduttiin eri tavalla kuin miesten. Miehellä juominen sallittiin, toisin kuin naiselle. Tällöin päihteitä käyttävä nainen leimattiin moraalityttöksi, jolloin juomisen paheksunnan lisäksi naiseen liitettiin huonon naisen ja huoran leima. Boelius (2008, 75-76) jatkaa, että naisten päihteidenkäyttöön ovat vaikuttaneet vahvasti myös yhteiskunnalliset seikat. 1960-luvulla alkoholiin suhtauduttiin yleisesti jo aivan toisin kuin vuosisadan alussa. Täysraittisuuden tavoitteesta

luovuttiin ja alettiin puhua päihteiden väärinkäytöstä, minkä mahdollisti myös päihteiden oikeinkäytön. Vähitellen muutokset naisten päihteidenkäytössä alkoivat näkyä. Yksi suuri taitekohta suomalaisessa päihdekulttuurissa on ollut keskioluen vapautuminen vuonna 1968. Näihin aikoihin osuu myös Suomen ensimmäinen huumeaalto. Ajan hengen muutokset ja alkoholin helppo saatavuus ovat omalta osin vaikuttaneet naisten alkoholin käytön lisääntymiseen.

Eriksen (1999, 45-50) tutki Tanskassa kuinka alkoholi toimii sukupuoliroolien symbolisoijana. Hän tuo esiin, että esiteollisella ajalla naisten asema alkoholikulttuurissa oli erilainen kuin tultaessa 1900-luvulle. On näyttöä siitä, että esiteollisella ajalla naiset olivat enemmän mukana alkoholikulttuurissa. Eriksen tähdentää, että sukupuoliroolien vastakkaisuutta korostetaan aina kulttuurissa. Taulukko 1 kuvaa sitä, kuinka 1900-luvun alussa alkoholi näyttäytyi sukupuoliroolien välisten suhteiden symbolina. Jos juova mies symbolisoi miehekkyyttä, vahvuutta ja rotevuutta, niin sen naisellisena vastakohtana näyttäytyi raitis nainen, joka oli puhdas ja kunniallinen. Tämän eron johdosta molemmat sukupuolet korostivat omaa sukupuoltaan. Naiset eivät kuitenkaan vain hyväksyneet tätä heille annettua raittiuden edistävää roolia, vaan he reagoivat siihen eri tavoin. Osa joi kotona, osa jopa julkisesti ja osa kampanjoi miesten juomista vastaan. Täten alkoholi ei ollut vain juoma vaan myös sukupuoliroolien symboli. Tällä tavalla alkoholi ja sen käyttö liittyvätkin oman identiteetin rakentamiseen.

Alkoholin kulutus	Sukupuolirooli	
	Nainen	Mies
Raitis	Vahva Puhdas, kunniallinen, naisellinen	Heikko Impotentti, voimaton
Juova	Heikko Siveetön, irstas	Vahva Miehekäs, roteva

Taulukko 1: Alkoholi sukupuoliroolin symbolina vuonna 1900 (Eriksen 1999, 49.)

Sukupuoliroolit kuitenkin muuttuvat ajan myötä. Naisten miehistyvä juomiskulttuuri voitiin nähdä naisten vapautumisena ja itsenäisyyden merkinä. Tätä muutosta kuvataan taulukossa 2 josta käy ilmi alkoholin symboliikan muutos sukupuoliroolien ilmentämisessä tultaessa 2000-luvulle. Nyt juova nainen näyttäytyykin itsenäisenä ja itsevarma, jolloin maskuliininen vastapuoli on raitis mies, joka hillitsee itsensä. (Eriksen 1999, 72-73.)

Alkoholien kulutus	Sukupuolirooli	
	Nainen	Mies
Raitis	Heikko Uhrautuva, omistautuva, vanhanaikainen	Vahva Itsensä hillitsevä, uratietoinen
Juova	Vahva Itsenäinen, varma, itsevarma	Heikko Selkärangaton, voimaton, impotentti

Taulukko 2: Alkoholi uutena sukupuolirooli symbolina vuonna 2000 (Eriksen 1999, 73.)

Vaikka Eriksenin (1999) tutkimus on tehty Tanskassa, niin sen voidaan katsoa kuvaavan myös Suomen ja muun Skandinavian kehitystä alkoholikulttuurissa. Eriksenin malli voi olla kuvaava niille maille, joissa on ollut voimakas raittiusliike ja joissa 1900-luvulla naisten vapautuminen sekä hyvinvointivaltion rakentaminen ovat olleet tärkeitä. (ks. Holmila 2001, 56.)

Naisten ja miesten juomatapojen lähentymistä on tutkinut Simonen (2013, 41). Simonen nostaa esiin, että tutkimuksissa, joissa käsitellään juomista ja sukupuolta, on keskeistä ollut nimenomaan käsitellä sukupuolia erillisinä ja toisilleen vastakkaisina. Usein kuitenkin naisten alkoholinkulutusta on verrattu miesten alkoholinkulutukseen. Täten kuva alkoholikulttuurista on rakentunut miesten juomatavoille. Simonen oli kiinnostunut tutkimuksessaan siitä, miten erot alkoholikulttuurissa näkyvät sukupuoliryhmien sisällä. Simonen (2013, 60-61) vertaili nuorten naisten humalasuhdetta ja humalaan liittyvää puhetta vertailemalla 1985 ja 2005-2007 vuosina kerättyjä aineistoja, joissa haastateltavat olivat molempina ajankohtina noin 20-vuotiaita. Aineistojen perusteella hän toteaa, että humalan merkitys nuorille naisille ja heidän alkoholinkäyttöön liittyvä itseilmaisunsa ovat muuttuneet huomattavasti 20 vuoden aikana. Vuoden 1985 aineistoissa humala liittyi nuorilla naisilla itsekontrollin pettämiseen, häpeään ja pelkoon siksi humala koettiin uhkana feminiinisyydelle. Toisin oli 20 vuotta myöhemmin, jolloin humala olikin jo aivan luonteva ja jopa haluttu osa naiseutta. Simonen huomauttaa, että tätä tulosta tukevat tilastolliset erot kyselytutkimuksissa, jossa nuorten naisten vähintään kerran kuussa tapahtuva humalajuominen on kasvanut vuodesta 1985, jolloin se oli kahdeksan prosenttia, mutta vuonna 2005 jo yli 30 prosenttia.

Simonen (2013, 62) vertaili myös kolmeen eri-ikäryhmään kuuluvien naisten asenteita juomiseen, juomisen sääntelyä ja sitä, miten he kuvaavat alkoholinkäyttöön liittyviä sukupuolten välisiä suhteita. Ikäryhminä olivat 50-60 vuotiaat, 35-40-vuotiaat ja 25-vuotiaat. Taulukossa 3 olen pyrkinyt hahmottamaan Simonen esiin tuomia eroja eri ikäryhmien välillä.

	50-60-vuotiaat	35-40-vuotiaat	25-vuotiaat
Alkoholin käyttöön liittyvä naiskuva	Kohtuullisuus, siveellisyys, kunniallisuus, vahva itsekontrolli.	Vastuullisuus, aktiivinen ja itsenäinen naiseus. Alkoholia käyttävä nainen kulttuurisesti hyväksytty ja haluttu.	Erillisyyden ja yksilöllisyys. Humalajuomisen haluttua ja tavoiteltua. Kaikki on naiselle mahdollista. Monitahoinen naiseus.
Vastuun kohdentuminen	Huolenpito ja vastuu perheestä ja kodista	Vastuu enemmän itsestä	Vastuu itsestä, joka mahdollistaa omaehtoisen kokemisen. Mahdollistaa humalakokemukset.
Sukupuolijako alkoholin käytössä	Perinteinen sukupuolijako; mies alkoholin käytön subjekti, naisen kontrolloija	Naiset myös subjekteja.	Vahva subjektius
Puhe alkoholin käytöstä suhteessa sukupuoleen	Yksi sukupuoli; nainen.	Kahden sukupuolen maailma, vaikutteita molemmista, sukupuolineutraaluis.	Iso maailma, jossa sukupuolet koetaan avoimina

Taulukko 3: Naisten sukupolvierot alkoholin käyttöön liittyvissä naiskuissa ja käytössä (Simonen 2013, 62-67; Simonen 2011, 505-508.)

Tärkeintä on huomata erityisesti vanhimman ja kahden nuoremman ikäryhmän ero, jossa voidaan nähdä eroja juomisen ja naiseuden suhteessa. Nuoremmilla ikäryhmillä alkoholinkäyttö on tullut mahdolliseksi ja samalla juomiskäyttäytymistä säätelevät arvot ovat avartuneet. Enää naista ei sido perinteinen feminiininen malli, vaan juomiseen liittyvä itseilmaisuus ja sukupuoli-identiteetin rakentuminen ovat muuttuneet monipuolisemmiksi. Toinen ero on humalajuomiseen asennoitumisessa, jossa merkittävin ero on vanhimman ja nuorimman ikäryhmän välillä. Vanhimmassa ikäryhmässä naiseutta tuotiin esiin korostamalla itsekontrollia, kun taas nuorimmassa ikäryhmässä oleville naisille humalajuominen on täysin sallittua. Vaikka naisten ja miesten juomiskäyttäytymisen voidaan nähdäkin lähentyneen ja naisten ottaneen mallia miehisestä tavasta nauttia alkoholia, niin naiset ovat tehneet sen silti omalla tavallaan. Naiseutta korostetaan muun muassa juomalla lasista ja juomalla värikkäitä drinkkejä, joiden värit sopivat asusteisiin. Nuoret naiset yhdistelevät näin maskuliinisia ja feminiinisiä piirteitä.

Näin miehinen humalajuomisen kuva on monipuolistunut ja saanut rinnalleen uusia tapoja humaltua. (Simonen 2013, 63-67.)

Simonen (2013, 71-76) huomauttaa, että kaikesta huolimatta naisten humalajuomiseen kohdistuu silti enemmän sosiaalista kontrollia ja naisten juominen nähdään helposti ei-feminiinisenä toimintana. Tämä voidaan nähdä esimerkiksi siinä, miten media kuvaa naisten alkoholin käyttöä. Täten naisten alisteinen asema voidaan nähdä ajasta riippumatta toistuvana ja uusiutuvana. Simonen toteaa kuitenkin, että naisten alisteinen asema ei näyttäisi toteutuvan enää nuorimman ikäpolven kohdalla. Vaikka naisten juomista paheksutaan mediassa, niin sillä ei näyttäisi Simosen mukaan olevan merkitystä niiden nuorten naisten itseymmärrykseen, jotka juhlivat vapaasti. Tällöin voidaan nähdä tietynlaista postfeminististä ajattelua, jossa naiset kokevat olevansa oikeutettuja toteuttamaan itseään mielihalujaan mukaisesti. Simonen huomauttaakin, että erityisesti nuorempia ikäryhmiä tarkastelemalla voidaan havaita, että miesten ja naisten juomistavat lähentyvät toisiaan, jolloin voidaan nähdä myös perinteisten juomiseen liittyvien sukupuolimallien murros.

Monet tekijät yhteiskunnassa ovat vaikuttaneet siihen, miten päihteitä käytetään ja muun muassa siihen, mitkä ovat naisille soveliaita juomatapoja. Naisten lisääntyneeseen alkoholin kulutukseen ovat vaikuttaneet edellä kuvattujen sukupuoliroolien muutoksien lisäksi naisten muuttuneet ihmissuhteet, joita on myös kodin ulkopuolella sekä työelämän aiheuttama stressi ja toisaalta samalla vapaampi rahan ja vapaa-ajan käyttö. Vaikka lähentymistä naisten ja miesten välillä on tapahtunut juomatavoissa, niin kansainvälisesti vertailtuna miesten on havaittu universaalisesti käyttävän enemmän alkoholia kuin naisten ja myös humalajuominen on yleisempää miesten keskuudessa. (Mäkelä ym. 2010, 289-291.) On kuitenkin muistettava, että esimerkiksi etnisyys, äidinkieli tai jokin muu tekijä voi olla merkittävämpi identiteetin määrittäjä kuin sukupuoli (Lyden 2010, 8.)

3.2 Nais erityisyys päihdetyössä

Päihdehoito on ollut varsin mieskeskeistä ja erilaiset hoito-ohjelmat on rakennettu tästä lähtökohdasta käsin. Nais erityisyys päihdehoidossa lähteekin oletuksesta, että naisten päihdeongelmiin liittyy jotakin sellaista, jota perinteinen päihdehoito ei pysty tavoittamaan. Päihdetyössä nais erityisyys tarkoittaa ensisijaisesti sitä, että työntekijä ymmärtää naisen aseman, tehtävät ja roolit yhteiskunnassa sekä on tietoinen naisten erilaisesta ja alisteisesta asemasta päihdekulttuurissa ja siitä, kuinka se on muovautunut aikojen kuluessa sekä mitkä seuraukset näillä tekijöillä on ollut naisen elämässä. Työntekijällä tulee olla käsitys naisten palvelutarpeista päihdeongelmien lisäksi sekä päihdeongelmaan liittyvistä psykososiaalisista ongelmista. Näiden lisäksi tulee olla tietoa naisten päihdehoitoa ohjaavista teorioista sekä menetelmistä

ja naisten kanssa tehtävän päihdetyön sisällöllisistä painopisteistä. (Karttunen 2013, 221-222; Boelius 2008, 80.)

Yksi merkittävimmistä naisen rooleista ja tehtävistä elämässä on äitiys, jota Boelius (2008, 78-79) korostaa artikkelissaan. 1980-luvulla alkoi keskustelu päihdeongelmaisista äideistä ja tällöin huomio keskittyi erityisesti sikiövaurioihin. Tällöin kuitenkin itse nainen sivuutettiin ja naisen oma oikeus hoitoihin ja kuntoutukseen jäi taka-alalle. Äitiyden ohella naisilta odotetaan, että he ovat myös rakastavia vaimoja, hyviä työntekijöitä, viehättäviä ja muutenkin edustavia. Kaiken tämän lisäksi naiset edelleen tekevät suurimman osan kotitöistä. Asenteet erityisesti naisten ja äitien päihteidenkäyttöä kohtaan ovat ristiriitaisia, vaikka naisen elämä onkin jokseenkin vapautunut ja naiset saavat käyttää päihteitä. Päihteitä käytävä nainen tuomitaan edelleen helposti huonoksi naiseksi tai huonoksi äidiksi. Miesten ja isien päihteidenkäyttö ei herätä samanlaisia tunteita. Tulee kuitenkin muistaa, että päihdeongelmaisten naisten ja äitien ongelmien taustalla on usein paljon muutakin kuin vain ongelmallinen päihteidenkäyttö. Taustalla on erilaisia traumaattisia kokemuksia ja kasautuneita ongelmia.

Päihdeongelmaisten naisten taustoissa voi olla väkivallan kokemuksia. Smolej (2014, 21-30) on selvittänyt sitä, ketkä joutuvat toistuvan väkivallan kohteeksi. Toistuvan väkivallan kohteena olevista henkilöistä 71 prosenttia on naisia ja 29 prosenttia miehiä. Naiset kokevat myös miehiä enemmän seksuaalista väkivaltaa. Suuressa osassa tarkasteltavana olleista väkivaltatapauksista vähintään toinen osapuoli oli päihtynyt. Smolej tutki aineistosta myös seikkoja, jotka kertoivat vakavasta päihdeongelmasta. Näitä olivat muun muassa maininnat päiviä kestäneestä juomisesta, päihdekatkolle hakeutumisesta, toistuva päihtyneenä oleminen poliisin saapuesssa paikalle. Näin määriteltynä tutkittavista 41 prosentilla oli vakava päihdeongelma. Smolej myös ryhmitteli toistuvan väkivallan kohteeksi joutuneita eri ryhmiin sukupuolen mukaan ja kaikista suurin uhrikategoria määrällisesti oli parisuhdeterrori-kategoria. Tähän kategoriaan kuului 66 prosenttia naisista. Miehillä vastaava luku oli viisi prosenttia. Tätä ryhmää Smolej kuvaa miehen kohdistamana väkivaltana ja kontrollina, jonka kohteena on miehen puoliso. Tätä kategoriaa kuvaa edelleen se, että yleensä tekijöitä on vain yksi ja väkivalta tapahtuu pääasiassa kotona tai yksityisasunnossa. Väkivalta on usein raakaa ja varsin yksipuolista. Kohteena olevat naiset ovat usein vähän kouluttautuneita, heikossa taloudellisessa tilanteessa olevia ja käyttävät runsaasti päihteitä. Tähän kategoriaan kuuluvista uhreista puolella on vakava päihdeongelma. Tämä antaa miehestäni yhden näkökulman siihen, millaisia asioita päihdeongelmaiset naiset joutuvat kohtaaman ja kuinka eri elämäalueet kietoutuvat toisiinsa.

Naisten kohdalla hoitoon hakeutumisen esteenä voi olla useita. Yhtenä merkittävänä esteenä voi olla pelko lasten menettämisestä. Muita esteitä ovat naiseen kohdistuvat negatiiviset asenteet ja leimat, perheeseen ja lastenhoitoon liittyvät velvollisuudet ja järjestelyongelmat tai

mahdollinen raskaus. Näiden lisäksi myös talousvaikeudet, dominoiva tai väkivaltainen puoliso, sosiaalisen tuen vähäisyys, asunnottomuus ja vankilatuomiot voivat olla esteenä. Palvelujärjestelmää ja palveluja sekä työntekijöitä kohtaan tuntema epäluottamus voivat omalta osaltaan estää hoitoon hakautumista. Äitiydestä ja perherooleista muodostuva naiseus estää usein sen, että naisia ei nähdä yksilöinä päihdehoitotyössä, joka kuitenkin olisi ensiarvoisen tärkeää. Naisiasiakkaan kohtaaminen yksilönä tuo esiin paremmin henkilökohtaiset tarpeet ja oman elämän. Se laajentaa kuvaa naiseudesta, eikä naiseus näyttäydy tällöin pelkästään stereotyyppisten roolien sävyttämänä. On kuitenkin muistettava, että kaikki naiset eivät ole äitejä eikä kaikilla naisilla ole perhettä tai parisuhdetta. (Karttunen 2013, 224-225.)

Naisten päihdehoidossa täytyykin huomioida se, että päihdeongelmaisten naisten hoitoa koskevat tarpeet poikkeavat miesten tarpeista. Hoitomuodoissa tulee olla mahdollista juuri erilaisten väkivalta- ja hyväksikäyttökokemusten läpikäyminen, jotka kuitenkin voivat olla varsin traumaattisia. Naisten alisteinen asema yhteiskunnassa ja päihdekulttuurissa tarkoittaa myös sitä, että perinteinen hierarkkinen ja konfrontoiva hoitomalli ei toimi naisten hoidossa. Erityisesti laitoshoidossa naisille voi olla tärkeää se, että kaikki asiakkaat ja työntekijät ovat naisia. Tällöin hoitoympäristö voidaan kokea turvallisena, jossa on tilaa avata juuri naisten elämään liittyviä kokemuksia, keskustella herkkäluontoisista asioista ja tuoda esiin omia tarpeita. Niissä hoitoympäristöissä, joissa on myös miehiä, on naisilla alttius ajautua erilaisiin suhteisiin miesasiakkaiden kanssa, jolloin oman päihdeongelman työstäminen jää toissijaiseksi. Naisista tulee tällöin helposti miesten hoivaajia, jolloin nainen toistaa päihdekulttuurissa vallitsevia naisen malleja ja rooleja. Miestyöntekijän asema naisten kanssa tehtävässä päihdetyössä ei ole täysin ongelmaton. Miestyöntekijä voi antaa uudenlaisen kuvan ja kokemuksen miehistä, mutta se voi kuitenkin estää naista puhumasta ja ilmaisemasta omaa itseään. Tämä voi toki riippua myös naisen kuntoutumisvaiheesta sekä siitä, millaisia kokemuksia naisella ylipäättään on miehistä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että samaa sukupuolta oleva työntekijä ja asiakas automaattisesti jakaisivat saman kokemusmaailman ja ymmärryksen. Naistryöntekijä voi näyttäytyä naisiasiakkaalle kuitenkin kaikessa onnistuneena ja menestyneenä, naisena, joka hänkin olisi halunnut olla. Parhaimmillaan naistryöntekijä voi kuitenkin toimia peilinä, josta heijastuu erilainen naisena oleminen, ja täten tarjota asiakkaalle mahdollisuuden tutkia omaa naiseuttaan. (Karttunen 2013, 223-229.)

Näiden tarkastelujen pohjalta onkin helppo hahmottaa ne seikat, jotka nousevat naisten kanssa tehtävän päihdetyön keskeisiksi painopisteiksi. Ensimmäisenä voidaan mainita sosiaaliset suhteet, sosiaalinen tuki ja perhe. Naiselle tärkeät sosiaaliset suhteet voivat tukea kuntoutusta. Mikäli sosiaalisissa suhteissa kuitenkin on ongelmia, niitä tulee kuitenkin työstää kuntoutumisen edistämiseksi. Toisena nousevat esiin minuuteen, identiteettiin ja tunteisiin liittyvät seikat. Tällöin käsitellään muun muassa häpeän ja syyllisyyden tunteita. Työstettävänä on siis naisen oma sisäinen kokemusmaailma. Nämä tunteet voivat heijastua erilaisina fyysisinä oi-

reina, itsetuhoisuutena ja arvottomuuden kokemuksina. Tällöin nainen voi kokea, ettei ole saamansa avun, hoidon ja tuen arvoinen, jolloin hoitoon sitoutuminen on vaikeaa. Kolmantena tulee muistaa mielenterveysongelmiin ja traumaattisiin kokemuksiin liittyvät tekijät, jotka usein kietoutuvat päihdeongelmaisen naisen elämään. Kyse ei siis useinkaan ole pelkästä päihdeongelmasta, vaan erilaisten ongelmien yhteen kietoutumisesta, mikä vaatii herkkää työtettä. (Karttunen 2013, 234-237.) Kun naisten erityiset tarpeet ja ongelmat huomioidaan palveluja järjestettäessä ja kehitettäessä, niin naisten sitoutuminen ja kiinnittyminen hoitoon on parempaa ja tuloksetkin ovat parempia (Karttunen 2013, 223).

4 Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta

Suomalaisista noin 37 prosenttia osallistuu johonkin vapaaehtoistoimintaan. Miehet ovat hieman aktiivisempia osallistumaan kuin naiset, mutta toisaalta naiset käyttävät vapaaehtoistoimintaan enemmän aikaa. Sukupuolierot näkyvät muutenkin, sillä naisia kiinnostavat vapaaehtoistoiminnat, jotka liittyvät sosiaali- ja terveysasioihin, lapsi- ja nuorisotyöhön sekä uskonnolliseen toimintaan. Naisten motiiveina on halu auttaa ja samalla oppia uusia asioita sekä mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin. Miehiä taas on enemmän urheiluseuroissa, asuinalue toiminnassa, maanpuolustuksessa ja pelastuspalveluissa. Myös ikä näkyy osallistumisaktiivisuudessa, sillä nuoret ja iäkkäät käyttävät enemmän aikaa vapaaehtoistoimintaan kuin keskimäärin suomalaiset. Tämä selittyy osaltaan sillä, että heillä on enemmän aikaa käytettävissä ja he voivat vapaammin järjestellä vapaa-aikaansa. (Raninen, Raninen, Toni & Tornaes 2008, 81,120-121.)

4.1 Toiminnan mukaan lähtemisen ja siinä jatkamisen motiivit

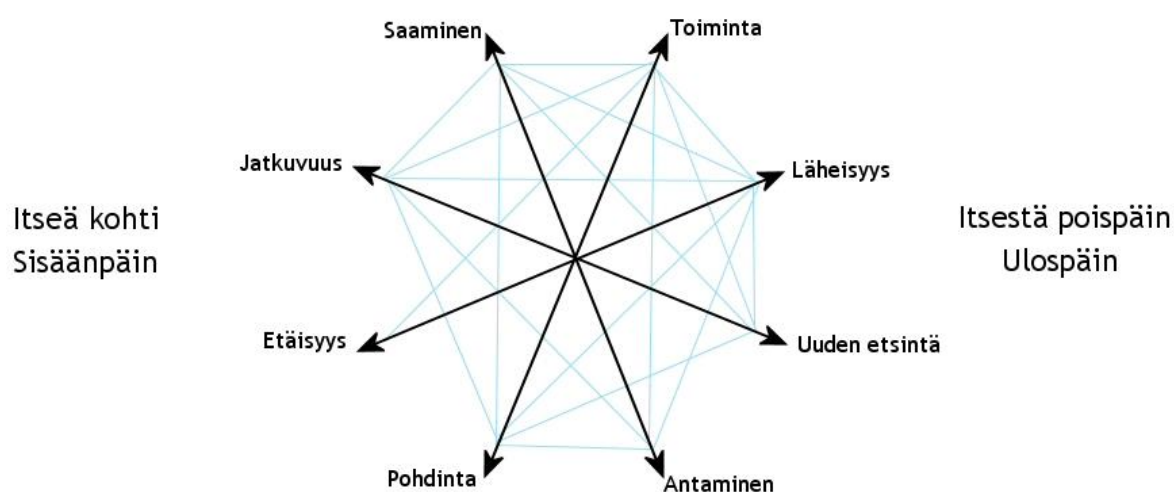
Laitinen (2006, 8-15) tuo esiin, että toimintaan mukaan lähtemisen taustalla on usein itse toiminnan tavoitteet tai toiminnan sisältöön liittyvät seikat. Yleensä ihmiset osallistuvat toimintaan, joka koetaan omien arvojen pohjalta merkitykselliseksi. Pelkästään sopivat toiminnan arvot eivät kuitenkaan yksinään riitä. Toimintaan mukaan lähtemistä voidaan selittää monella tavalla esimerkiksi tarpeilla ja palkkioilla. Laitinen esittää, että vaikka vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on suhteellisen yleistä, niin ei ole pystytty selittämään, että ihmisillä varsinaisesti olisi tarve osallistua vapaaehtoistoimintaan. Osallistumisen syyt voivat kuitenkin selittyä muun muassa uuden oppimisen tai johonkin kuulumisen tarpeella. Moderneissa tarveteorioissa tarpeet on jaoteltu usein kolmeen pääluokkaan, jotka ovat autonomian tarve, saamisen tarve ja yhteenkuuluvuuden tarve. Näitä tarpeita ihmiset sitten yrittävät täyttää erilaisin tavoin, jolloin yhtenä muotona voi olla vapaaehtoistoiminta. Motivaatiota voidaan selittää palkkiolla eli kyse on tällöin niin sanotusta ulkoisesta motivaatiosta, jonka perustana on odotus palkkion saamisesta, eikä palkkion tarvitse olla rahallinen vaan esimerkiksi arvos-

tuksen tai kivojen tuttujen saaminen. Laitinen kuitenkin huomauttaa, että tämän tyyppiset ulkoiset palkkiot tuskin johtavat pidempiaikaiseen sitoutumiseen.

Laitisen (2006, 8-15) mukaan ulkoinen palkkio voi kuitenkin johtaa sisäisen motivaation syntymiseen, jossa ihminen ei odota palkkiota, vaan saa palkkion itse toimintaan osallistumisesta. Sisäisen motivaation taustalla on usein kiinnostus asiaan ja halu tutkia, oppia uutta, ylittää rajoja. Palkkio voi tällöin olla myös myönteisen minäkuvan vahvistuminen toiminnan ansiosta. Ulkoinen ja sisäinen motivaatio vaihtelevat toiminnassa mukana olemisessa. Osallistumista selittäviä tekijöitä voi tarkastella elämänkaareen liittyvinä seikkoina, jolloin eri elämänkaareen liittyvät kehitystehtävät muokkaavat tavoitteita, joiden perusteella ihminen toimii. Merkittävät elämäntapahtumat voivat vaikuttaa samalla tavalla. Edelleen Laitinen huomauttaa, että osallistumista harkitessaan yksilön toimintaan vaikuttavat muiden mielipiteet ja käsitykset toiminnasta. Tällöin sosiaalisen identiteetin käsite nousee esiin eli yksilö rakentaa omaa sosiaalista identiteettiään niiden ryhmien pohjalta, joihin kuuluu ja toisaalta myös niiden pohjalta joihin pitää etäisyyttä.

4.2 Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motiiveja

Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motiiveja tutkinut Yeung (2005, 104-105) on kehittänyt niin sanotun timanttimallin, jolla hän kuvaa näitä motiiveja. Tutkimuksessa haastateltavina olivat Suomen evankelisluterilaisen kirkon ja kirkollisten yhdistysten vapaaehtoisia.



Kuvio 1: Timanttimalli (Yeung 2005, 118.)

Timanttimalli koostuu neljästä eri vastaparista eli metaulottuvuudesta, jotka muodostavat kahdeksansakaraisen timanttimallin. Malli kuvaa varsin moniulotteisella tavalla vapaaehtoistoiminnan motiiveja. Yeung (2005, 107-118) pystyi sijoittamaan timanttimalliin kaikki tutki-

muksessaan löytyneistä 767 motivaation elementistä. Samalla kuvion 1 oikeapuoli kuvaa itsensä pois päin ja ulospäin suuntautunutta motivaatiota, kun taas vasemman puolen neljä ääripäätä kuvaavat itseä kohti ja sisäänpäin suuntautunutta motivaatiota. Yeung toteaa, että tämä osoittaa omalta osaltaan sen, että kaikki neljä ulottuvuutta ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Taulukoissa 4-7 esitetään neljään ulottuvuuteen jakautuneet motivaatioelementit, joita oli yhteensä 527 ja loput eli 240 sijoittuvat akseleiden väleihin. Kuviossa 1 näitä kuvaavat siniset viivat. Saaminen ja antaminen -akselille sijoittui 30 prosenttia motivaatioelementeistä ja muihin sijoittui 10-16 prosenttiin. Saaminen ja antaminen -ääripäät, samoin kuin pohdinta ja toiminta -ääripäät ovat vuorovaikutuksessa keskenään, mikä tarkoittaa sitä, että osa niistä motivaatioelementeistä, jotka kuuluvat näihin, sijaitsevat näiden kahden ääripään välillä. Kahden muun ulottuvuuden ääripäät eivät olleet vuorovaikutuksessa keskenään. Taulukoissa 4-7 on esitetty myös Ranisen ym.:n (2008, 82-111) järjestötoiminnan hakeutumisen motiiveja rinnastettuina Yeungin motivaatioulottuvuuksiin, jotka ovatkin varsin yhteneväisiä. Sieltä löytyy samanlaisia tekijöitä kuten esimerkiksi auttamisen halu, vertaisuus, identiteetin rakentaminen ja elämäntilanne.

Yeungin saaminen ja antaminen -akseli		Ranisen ym.:n järjestötoimintaan hakeutumisen motiiveja	
Saaminen - Antaminen	<ul style="list-style-type: none"> • itsensä toteuttamisen mahdollisuus • henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen • toimintamuotojen palkitsevuus • emotionaaliset palkinnot • ryhtiä ajankäyttöön • työkokemus • erityistarpeissa auttaminen ja tukeminen • halua auttaa • altruistiset luonteenpiirteet • halu levittää auttamishalua • vastavuoroinen tuki • henkilökohtaiset elämäntekemukset • keskinäinen apu • hyvä mieli • antaessaan saa 	Auttamisen halu	<ul style="list-style-type: none"> • antamalla saa myös itse • vastuullinen yhteisöllisyys • arvojen puolustaminen
		Vertaisuus	<ul style="list-style-type: none"> • vertaistuki • omakohtaisen kokemuksen jakaminen ja hyödyntäminen • usein rankan kokemuksen läpikäyneitä, jotka ovat itse saaneet ja hyöttyneet vertaisesta keskustelusta ja tuesta
		Julkisuus	<ul style="list-style-type: none"> • hyvätulouisilla ja johtavassa ase-

	<ul style="list-style-type: none"> • henkilökohtainen kasvu 		massa olevilla motiivi voi olla halu kertoa julki- sesti panokses- taan vapaaeh- toistyössä
--	--	--	--

Taulukko 4: Saaminen ja antaminen -akselin motivaatioelementit (Yeung 2005, 109-112; Raninen ym. 2008, 82-86, 111).

Tällä ulottuvuusakselilla näkyy ne tekijät, joita Yeungin (2005, 111) haastattelemat henkilöt olivat kokeneet saavansa ja antavansa. Kun katsoo taulukossa 4 olevaa listaa, on helppo ymmärtää juuri lausahdus ”antaessaan saa”. Siellä on mainittu muun muassa keskinäinen apu ja vastavuoroinen tuki, jotka kuvastavat mielestäni oivallisesti juuri tätä, että myös antaessaan voi saada. Raninen ym. (2008, 84) tuovat oivallisesti esiin vertaisuuden, jossa erilaisten, jopa rankkojen kokemusten läpikäymisen jälkeen, yksilö haluaa auttaa muita, koska on saanut itse tukea vertaisiltaan. Yeungin (2005, 111) aineistossa tätä vastaavat selkeästi elämäkokemukset, jotka motivoivat auttamaan, erityisesti juuri siksi, että oli itsekin saanut apua. Seuraavaksi tarkastellaan jatkuvuus ja uuden etsintä -akselia (taulukko 5).

Yeungin jatkuvuus ja uuden etsiminen -akseli		Ranisen ym.:n järjestötoimintaan hakeutumisen motiiveja	
Jatkuvuus - Uuden etsintä	<ul style="list-style-type: none"> • aihepiirin tuttuus • positiiviset kokemukset • muistot aiemmasta vapaaehtoistoiminnasta • elämäntilanne • identiteetti • palkkatyön jatke • mahdollisuus ylläpitää omaa hyvinvointia ja jaksamista • uusi asia • kiinnostavuus • vastapainoa elämään 	Identiteetin rakentaminen	<ul style="list-style-type: none"> • mahdollistaa identiteetin rakentamisen, kun voi osallistumisen kautta vahvistaa jo valittua elämänsuuntaansa • kannattaa valittuja ja haluttuja arvoja
		Vastapaino työelämälle	<ul style="list-style-type: none"> • työelämän vaatimuksen kasvaneet eli vapaa-ajan harrastuksista haetaan vastapainoa ja erilaista tapaa antaa työpanoksensa • vapaus päättää itse omasta sitoutumisesta ja osallistumisestaan

	<ul style="list-style-type: none"> • oman elämänpiirin laajentuminen • mahdollisuus henkilökohtaiseen muutokseen 	Ammattitaidon säilyttäminen ja uuden oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> • jäsenten hankittua ammattitaitoa voidaan hyödyntää ja samalla esimerkiksi eläkkeelle jäänyt voi säilyttää oman ammattitaitonsa ja käyttää sitä hyödyksi vapaaehtoistoiminnassa • mahdollisuus myös kokeilla uutta ammattia, hankkia uusia taitoja ja se voi toimia työttömällä virikkeenä hakeutua uudelleen koulutukseen
		Elämäntilanne	<ul style="list-style-type: none"> • joskus elämäntilanteen takia voi joutua ikään kuin pakosta osallistumaan, esimerkiksi vanhemmat, jotka osallistuvat urheiluseuran toimintaan lapsen harrastuksen takia • voi muuttua totutuksi tavaksi
		Elämäntilanteen muuttuminen	<ul style="list-style-type: none"> • vertaistuen tarve tai halu kuulua yhteisöön, esimerkiksi sairastuminen, eläköityminen, läheisen menetys tai työttömyys

Taulukko 5: Jatkuvuus ja uuden etsiminen -akselin motivaatioelementit (Yeung 2005, 112-113; Raninen ym. 2008, 87-99).

Yeung (2005, 112) esittää, että jatkuvuus ja uuden etsintä -ulottuvuus kuvaa hyvin motiivien ja sitoutumisen sisäkkäisyyttä. Tätä kuvaa esimerkiksi se, että positiiviset kokemukset sekä muistot aiemmista vapaaehtoistoiminnoista olivat edesauttaneet yksilöitä osallistumaan toimintaan, mutta nämä tekijät olivat voineet vaikuttaa myös toimintaan sitoutumiseen. Yeung (2005, 112-113) sekä Raninen ym. (2008, 95-96) tuovat esiin uusien asioiden oppimisen ja vastapainon elämään. Raninen ym. (2008, 96) painottavat vielä järjestöjen merkittävää roolia

elinikäisen oppimisen mahdollistajana ja toteuttajana. Itselleni nämä motivaatioelementit ovat olleet tärkeitä tekijöitä toimiessani A-kiltatoiminnassa. Olen päässyt oppimaan uutta ja uskaltanut vaihtamaan alaa. Näin olen rakentanut myös omaa identiteettiäni uudelleen. Taulukossa 6 lähestytään etäisyys ja läheisyys motivaatioulottuvuuksia.

Yeungin etäisyys ja läheisyys -akseli		Ranisen ym.:n järjestötoimintaan hakeutumisen motiiveja	
Etäisyys - Läheisyys	<ul style="list-style-type: none"> • toiminnan joustavuus • epäbyrokraattinen ilmapiiri • etäisyys muihin ihmisiin auttamisesta huolimatta • saa kuulua ryhmään • tapaa uusia ihmisiä • kokemus yhteishengestä, me-henki • sanallinen vuorovaikutus • toiminnan sosiaalisuus • kanava sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämiseen 	Sosiaalisen verkoston kasvattaminen	<ul style="list-style-type: none"> • toiminnassa mukana oleminen mahdollistaa sosiaalisen verkoston kasvattamisen ja uusien ihmissuhteiden luomisen • motiivina voi siis toimia myös itsensä auttaminen täysipainoiseen elämään • mahdollisuus kasvat- taa sosiaalista pää- omaa
		Yhteisöllisyys	<ul style="list-style-type: none"> • toimintaan osallistumalla voi lunastaa paikkansa yhteisöstä • onnistuu myös verkossa, jolloin voidaan puhua symbolisesta yhteisöllisyydestä

Taulukko 6: Etäisyys ja läheisyys -akselin motivaatioelementit (Yeung 2005,113-115; Raninen ym. 2008, 86-87, 102-108).

Yeung (2005, 114) toteaa, ettei hän osannut odottaa etäisyys-teeman nousemista esiin aineistosta. Etäisyysselementti näkyy toiminnan joustavuudessa, jolloin vapaaehtoisilla oli mahdollisuus valita, kuinka ja miten he osallistuvat toimintaan. Tähän vaikutti edelleen myös struktuurimaton ja epäbyrokraattinen ilmapiiri. Vapaaehtoistoiminta voi tarjota mahdollisuuksia auttaa ihmisiä ja silti pitää tietty etäisyys heihin juuri tämän joustavuuden ja epäbyrokraattisen toiminnan avulla. Toisaalta jotkut haastateltavat kokivat, että vapaaehtoistoiminta mahdollistaa etäisyyden ottamisen omaan arkeen ja lähipiiriin. Toisena ulottuvuuselementin ääripää-

nä oli läheisyys, josta nousee vahvasti esiin yhteisöllisyys ja sosiaalinen vuorovaikutus. Myös Raninen ym. (2008, 86-87) tuovat esiin sosiaalisen vuorovaikutuksen merkityksen. He tähden-tävät vielä, että motiivina ei aina tarvitse olla toisten auttaminen, vaan motiivina voi olla itsensä auttaminen ja tasapainoisemman elämän tavoittelu. Viimeisenä on jäljellä pohdinta ja toiminta akseli, jota kuvataan taulukossa 7.

Yeungin pohdinta ja toiminta -akseli		Ranisen ym.:n järjestötoimintaan hakeutumi-sen motiiveja	
Pohdinta - Toiminta	<ul style="list-style-type: none"> • taustalla arvot • roolimallit • henkinen/hengellinen kasvu • mahdollisuus henkilö-kohtaisten asioiden läpikäymiseen • vapaa aikaan täytettä • toimintamuotojen toiminnallisuus • toimintamuotojen or-ganisointi tapa • mahdollisuus henkilö-kohtaisten arvojen to-teuttamiseen toimin-nassa • kanava evankelioimi-seen • mahdollisuus toimia hengellisenä välikap-paleena • hengellisyys toimin-tamuodoissa 	Kasvatukses-sa saatu osallistumi-sen malli	<ul style="list-style-type: none"> • vanhempien osallistu-minen toimintaan toi-mii mallina ja madaltaa kynnystä osallistua • kasvatusta näkyy myös suhtautumisessa hei-kompiosaisiin ja apua tarvitseviin
		Vaikuttami-nen päätök-sentekoon	<ul style="list-style-type: none"> • mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon
		Arvojen ja oikeuksien puolustami-nen	<ul style="list-style-type: none"> • oikeustaju saa ajamaan esimerkiksi heikompien oikeuksia • oma panos epäoikeu-denmukaisuuden pois-tamiseksi
		Kansalaisvel-vollisuuden täyttäminen	<ul style="list-style-type: none"> • velvollisuuden tunne saa osallistumaan • kunnon kansalaisen velvollisuuden täyttä-mien • esimerkiksi kriisit ja onnettomuudet herät-tävät yhteisvastuun ja halun auttaa

Taulukko 7: Pohdinta ja toiminta -akselin motivaatioelementit (Yeung 2005, 116-117; Raninen ym. 2008, 89-109).

Tämä Yeungin (2005, 116) ulottuvuus tuo puolestaan esiin vapaaehtoistoiminnan motivaation ehkä syvempiä puolia. Pohdinta ja toiminta -ulottuvuudessa voidaan huomata, että motivaatiotekijöinä ei ole ainoastaan toimintaan liittyviä tekijöitä, vaan myös muuta. Pohdinta -ääripäättä tällä ulottuvuudella kuvaavat paitsi arvot, niin myös henkinen tai hengellinen kasvu. Yeung (2005, 117) huomauttaa, että vaikka hänen aineistossaan hengellisyys nousi esiin, niin samantapainen ei-hengellinen arvomaailma voi esiintyä muissa vapaaehtoistoiminnan muodoissa esiin. Hänen aineistossaan hengellisyys toisin sanoen nousee esiin tutkimusaineistosta ainakin osin siksi, että tutkimuksessa haastateltiin Suomen evankelisluterilaisen kirkon ja kirkollisten yhdistysten vapaaehtoisia. Mielestäni tätä puolta voisi ainakin osittain kuvata Rannisen ym.:n (2008, 109) arvojen ja oikeuksien puolustaminen sekä kansalaisvelvollisuuden täyttäminen. Ne kuvaavat niitä vahvoja arvoja, jotka ovat toiminnan tekemisen motiiveina taustalla.

Yeung (2007, 153) toteaa, että vapaaehtoistyö on tärkeä voimavara, niin yhteiskunnallisesti kuin yksilön tasollakin. Siinä henkilöt voivat käyttää omia voimavarojaan omasta ja toisten hyvinvoinnista huolehtimiseen. Yeung toteaa edelleen, että vapaaehtoistyön kenttä on laaja, mutta olennaisinta on vapaaehtoistyön joustavuus, vapaa valinnan mahdollisuus ja sen omaehtoisuus. Hän huomauttaa kuitenkin, että juuri nämä ovat vapaaehtoistoiminnan vahvuus ja samalla myös sen heikkous. Laitinen (2003) tuo esiin, että sitoutuminen ei voi olla vapaaehtoistoimintaan lähtemisen ensisijainen motiivi, vaan toiminnassa tulee olla ensin mukana, jotta vapaaehtoistyöntekijä voi sitoutua jolloin sitoutuminen nousee tärkeäksi. Sitoutua voi Lah-tisen mukaan neljällä eri tavalla eli voi sitoutua vapaaehtoistyötä tekevien ryhmään, asiakkaaseen, suureen ideologiaan tai itse organisaatioon. (ks. Yeung 2007, 155.) Toimintaan mukaan lähtemisen motiivit voivat siis olla erilaiset kuin mitä itse toimintaan sitoutumisen motiivit. On selvää, että kun toiminnassa ollaan mukana, niin siitä saa enemmän kokemuksia ja alkaa paremmin ymmärtää myös, mistä on kyse sekä mahdollisesti löytää juuri niitä itselle sopivia tapoja toimia vapaaehtoisena.

Yeung (2007, 156-164) on tutkinut myös vapaaehtoistoimintaan sitoutumista. Hän tutki sitä, miksi henkilö on lähtenyt mukaan, miksi hän on jatkanut toiminnassa ja mikä sitouttaa toimintaan. Hän käytti vapaaehtoistoiminnan timanttimalia tutkimuksessaan tehdessään teorialähtöistä sisällönanalyysia aineistosta. Mukaan lähtemisen syissä painottuivat itselle saaminen ja samalla myös antaminen sekä jatkuvuus ja läheisyys. Vastaavasti taas sitoutumisessa ja toiminnassa mukana jatkamisessa oleellista oli juuri kokemus siitä, että itse saa jotain. Tämä nousi aineistossa esiin niin, että alussa saaminen koettiin tärkeimmäksi motivaatioulottuvudeksi ja sen osuus olikin 23 prosenttia, mutta tämä osuus nousi edelleen lähes 33 prosenttiin, kun henkilöt pohtivat sitoutumista ja toiminnassa jatkamista. Antamisen kohdalla käymöin, sillä alussa sen osuus oli vajaa 18 prosenttia ja matkan edetessä sekä toimintaan sitoutumisessa sen osuus on jo reilut 24 prosenttia. Erityisesti toiminnassa jatkamisessa nämä kaksi

eli saaminen ja antaminen korostuvat. Myös kokemus läheisyydestä lisää merkitystään. Lopuksi Yeung toteaa, että kokemus arvokkaan työn tekemisestä on tärkeää vapaaehtoiselle ja se sitouttaa toimintaan todennäköisesti pidemmäksikin aikaa. Antaminen ja saaminen ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa, kuten edellä on kuvailtu ja tämä on mielestäni helppo ymmärtää juuri lausahduksessa ”antaessaan saa”. Toiminnassa syntyy siis helposti positiivinen oravanpyörä, jossa henkilö antaa esimerkiksi tukea ja saa vastavuoroisesti kokemuksen siitä, että kuuluu ryhmään, tekee jotakin hyvää jollekin toiselle tai voi kokea tekevänsä arvokasta työtä. Nämä positiiviset kokemukset taas kasvattavat lisää sitä antamisen halua.

Vapaaehtoistoiminnalla on paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Vapaaehtoistoiminta on tasa-arvoista, sillä huono-osaisuus eikä vähävaraisuus estä osallistumasta. Henkilö voi olla samaan aikaan tukemassa muita ja saada itsekin tukea ja hyvänä esimerkkinä tästä on vertaistuki. Vapaaehtoistyöllä on tutkitusti vaikutusta myös auttajan terveyteen, koska se parantaa itsetuntoa ja pidentää elinaikaa. Vapaaehtoistoiminta on tärkeä vastavoima työvoiman kovenneille arvoille, eikä sen arvoa palveluiden tuottajana tule väheksyä. Järjestöillä on suomalaisessa yhteiskunnassa paljon vaikutusta muun muassa päätöksentekoon ja ne toimivat usein asiantuntijoina ajamissaan asioissa. (Raninen ym. 2008, 112-115.) Vapaaehtois- ja järjestötoiminnalla on siis tärkeä asema suomalaisessa yhteiskunnassa ja tästäkin syystä ihmisten motiiveja osallistua vapaaehtoistoimintaan on syytä tutkia.

5 Vertaistoiminta

Vertaistoiminnan käsitteiden kirjo on laaja. 1990-luvun puolessavälissä vertaistoiminnan käsite saapui myös Suomeen. Vertaistoiminnan käsite voidaan lyhyesti määritellä tuen ja auttamisen muodoksi, jossa ihmiset, joilla on yhteinen kokemus tai kokemuksia esimerkiksi jokin sairaus, saavat toisiltaan tukea. Tällaista tukea ei voi viranomais- ja muilta auttamistahoilta saada. Sen perustana on kokemuksellinen asiantuntijuus, tasa-arvoisuus ja kunnioitus toista ihmistä kohtaan ja perusajatuksena on usko jokaisen ihmisen sisäisiin voimavaroihin, jotka pyritään saamaan käyttöön. Tavoitteena on siis saada aikaan prosessi, jossa tuen avulla yksilö saa käyttöönsä omat voimavaransa jolloin hänestä tulee aktiivinen toimija sen sijaan, että hän olisi passiivinen tuen vastaanottaja. Käytännössä usein käytetään käsitteitä vertaistoiminta, vertaisryhmät ja vertaistuki. Niitä käytetään helposti tarkoittaen samaa asiaa, mutta niillä voi olla sisällöllisiä eroja. Vertaistuki sanana on hyvä, sillä siinä nousee esiin juuri vertaisuus ja tuki. Toisaalta vertaistoiminta käsitteenä voi pitää sisällään monenlaista toimintaa usein kuitenkin ryhmämuotoista tai yhteistoimintaa. Vertaistukea taas voi saada monella tavalla, ryhmässä tai kahden kesken keskustellen tai esimerkiksi nykyään internetin keskustelupalstoilta. Suomessa on käytetty jonkin verran sanaa oma-apu, jota käytetään muissa Pohjoismaissa enemmänkin (ruots. ”självhjälp”). Vertaistuki ja oma-apu eivät kuitenkaan tarkoi-

ta samoja asioita. Oma-apu viittaa enemmänkin yksilön voimaantumiseen. (Laimio & Karnell 2010, 11-13.)

Vertaistoiminta itsessään voi olla hyvin monenlaista. Siinä voi yhdistyä vertaisuus ja ammatillisuus, jolloin vertaisilta saatu tieto ja ammattilaisilta saatu tieto tukevat toisiaan. Vertaisryhmissä voi olla ammatillinen tai vertaisohjaaja tai ne voivat toimia ilman ohjaajaa. Vertaistukiryhmät voivat olla ongelmanratkaisuryhmiä, yhdessäolo- tai aktiviteettiryhmiä. Tärkeintä on juuri vertaisuus. Eri vertaistoiminnan muodoista yksilö voi sitten valita tarvitsemansa. Vertaistoiminta perustuu hyvin pitkälti myös vapaaehtoisuuteen, mutta toimintaan mukaan tulemisen motiivit ovat ehkä hieman erilaisia vaikkakin yhteneväisiä, kuten tekemisen kaipuu, halu oppia uutta ja tarve tulla kuulluksi. Vertaistukiryhmä voi kuitenkin erota esimerkiksi siinä, että sinne tullaan työskentelemään ja työstämään omaan itseen liittyviä asioita. Vertaisilta saatu tuki ja empatia ovat erilaista, kuin mitä voi saada ammattilaisilta tai läheisiltä, ja usein yksilö voi kokeakin, että juuri vertaistukiryhmä on se paikka, jossa tulee todella kuulluksi omana itsenään omine ongelmineen ja tunteineen. Vertaistukeen liittyy pitkälti ajatus keskinäisestä tuesta, joka auttaa myös auttajaa. Se parantaa esimerkiksi itsetuntoa. Tasaver-
taisuus luo ilmapiirin, jossa kaikki ovat ikään kuin samalla viivalla ja voivat toimia esimerkiksi toisilleen muutoksen mahdollisuudesta ja useimmilla on samanlaisia kokemuksia esimerkiksi sairauden tuomasta häpeästä tai leimasta. Vertaisryhmiin liittyminen on yleensä suhteellisen helppoa, eikä niihin yleensä tarvitse jonottaa, ei tarvitse lähetettä, ne ovat usein ilmaisia ja niissä saa tuoretta ja kokemukseen perustuvaa tietoa. Vertaistoiminta voi olla vastaus myös nyky-yhteiskunnan ohenevaan yhteisöllisyyteen. Vertaistoiminnasta jokainen voi löytää oman paikkansa, mikä vähentää ulkopuolisuuden tunnetta. Vertais- ja vapaaehtoistoiminnalla on siis merkitystä yhteiskunnallisellakin tasolla ja se lisää yhteisöjen sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia. (Laimio & Karnell 2010, 10-19.)

6 Aikaisempia tutkimuksia aiheesta

Erilaisia tutkimuksia löytyy runsaasti erityisesti vertaistuen merkityksestä päihdeistä toipuvan naisen elämässä. Lehtinen (2013) on tutkinut opinnäytetyössään naisryhmän merkitystä päihdekuntoutujanaisten kohdalla. Tutkimuksen tuloksissa ilmenee, että naiset kokivat naisryhmät merkityksellisinä tekijöinä kuntoutumisprosessissaan, koska niissä sai keskustella naisille tärkeistä asioista ja kokemuksista. Utriainen ja Harjula (2012, 41) tutkivat opinnäytetyössään vertaistuen merkitystä naisten päihdekuntoutuksessa. Heidänkin tuloksissaan tulee esiin, että vertaistuki on tärkeää naisille päihdekuntoutuksessa. He toivat kuitenkin esiin myös vertaistukiryhmissä ilmenneitä haasteita kuten muun muassa ristiriitaiset henkilökemiat. Tällöin vertaistuki jopa haittasi toipumista. Tuominen (2011, 68) toteutti opinnäytetyössään kehittämissu-
työn, jossa tarkoituksena oli kehittää päihdekuntoutujanaisten vertaistukiryhmää. Tuominen toteaa, että naisten ryhmä on naisille voimaannuttava tekijä, joka ilmenee usealla eri tasolla.

Naiset löytävät uusia ihmissuhteita, saavat kokemuksen ryhmään kuulumisesta ja kykenevät löytämään uusia ratkaisukeinoja. Naisten ryhmä mahdollistaa niin ikään osallisuuden kokemuksia. Palojarvi (2009, 94) tutki lisensiaatintutkimuksessaan muun muassa vertaistuen vaikutuksista naisten elämään. Hän toteaa, että tuotettaessa naisille päihdepalveluja, tulee huomioida naisnäkökulma ja naisten tarpeet. Hän korostaa myös sitä, että naisryhmät ovat tärkeitä etenkin varhaisvaiheen päihdetyössä.

A-kiltatoimintaan liittyviä tutkimuksia on tehty jonkin verran. Leminen (2011) tutki opinnäytetyössään kuinka Etelä-Saimaan A-kilta toimi päihdekuntoutujan tukena. Leminen toteaa, että A-kiltatoimintaan hakeuduttiin erilaisten tarpeiden takia, kuten muun muassa sosiaalisen elämän ja johonkin kuulumisen tarpeen takia. Saatavat hyödyt jakautuivat psyykkisiin, sosiaalisiin ja konkreettisiin hyötyihin. Psyykkisiä olivat muun muassa hyväksytyksi tulemisen tunne ja yhteenkuuluvuuden tunne. Sosiaalisina hyötyinä mainittiin vertaistuki ja sosiaalisen elämän kasvaminen. Konkreettisia hyötyjä olivat esimerkiksi päivärytmin säilyttäminen ja säännöllisyys elämässä, päihteetön toiminta ja neuvot pysyä päihteettömänä. Leminenkin korostaa juuri vertaistuen merkitystä päihdepalveluissa. Vastaavanlaisen tutkimuksen ovat tehneet Hakala ja Reinikka (2010, 44) Seinäjoen A-killassa. He tutkivat Seinäjoen A-killan päihdekuntoutujien kokemuksia vertaistuesta. He tuovat vertaistuen ohella esiin myös hyvän yhteishengen ja huumorin yhteisöä yhdistävinä tekijöinä.

7 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja toteuttaminen

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää A-kiltatoiminnassa mukana olevien naisten ajatuksia, kokemuksia ja tulkintoja A-kiltatoiminnasta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä naisjäsenet saavat A-kiltatoiminnasta. Tällöin toimintaa voitaisiin kehittää vastaamaan paremmin juuri naisten tarpeita. Tutkimus on laadullinen tutkimus, jonka käytännön toteutuksessa käytettiin fokusryhmähaastattelua. Aineiston analyysimenetelmänä oli sisällönanalyysillä, joka oli aineistolähtöinen.

Tutkimuskysymykset:

1. Mitkä tekijät sitouttavat naisjäseniä A-kiltatoimintaan?
2. Mitä A-kiltatoiminnalla on tarjota naisjäsenille?
3. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia naisjäsenillä on A-kiltatoiminnasta?

7.1 Tutkimusmenetelmälliset valinnat

Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostus on merkitysten maailmassa, joka on ihmisten välistä ja sosiaalista, siis ihmisistä lähtöisin olevaa ja ihmisiin päättyvää toimintaa tai ajatuksia. Tavoitteena on löytää ihmisten omia kuvauksia siitä todellisuudesta, jossa he elävät. Ihmisen toi-

mintaan liittyy aina merkitysten antaminen ja tuottaminen, tällä pyrimme ymmärtämään ja jäsentämään ympäröivää maailmaa ja hahmottamaan oman osamme siinä. Todellisuus näyttäytyy siis merkitysvälitteisesti, niiden suhteiden kautta, joita ihmisellä on maailmaan. Tästä huolimatta merkitykset eivät ole itsestään selviä, vaan ne muovautuvat ihmisen toiminnassa ja ovat täten vaihtuvia ja muuttuvia. Laadullisessa tutkimuksessa näiden ihmisten kuvausten ajatellaan pitävän sisällään niitä asioita, jotka ovat merkittäviä ja merkityksellisiä ihmiselle itselleen. Tutkittavana voi olla pidempiäkin ajanjaksoja ja tarkasteltavana voi olla esimerkiksi ihmisen elämänkulussa tapahtuneet muutokset. Koska laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan merkitysten maailmaa, tulisi tutkijan olla selvillä siitä, tutkiiko hän kokemuksiin vai käsityksiin liittyviä merkityksiä. On tärkeää huomata, että laadullisella tutkimuksella ei niinkään pyritä löytämään totuutta maailmasta, vaan pikemminkin avata tutkittavaa asiaa, löytää sieltä jotakin, joka ei ole heti havaittavissa. Tutkimusaineistoa laadulliseen tutkimukseen voi kerätä usealla tavalla, mutta usein tavaksi valitaan puhe eli aineisto kerätään haastattelujen avulla. (Vilkkä 2005, 97-100, 133.) Valitsin laadullisen tutkimuksen siitä syystä, että etsin tutkimuksessani kokemuksiin perustuvia vastauksia ja siihen, millaisia merkityksiä naisjäsenet antavat A-kiltatoiminnalle.

Fokusryhmähaastattelu on puolistrukturoitu ryhmähaastattelu, jota ohjaamassa on moderaattori eli haastattelija. Se on laadullinen tutkimusmenetelmä, jonka avulla pyritään saamaan lisää tietoa ja ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Fokusryhmähaastattelua käytetään hyvin yleisesti silloin, kun halutaan kehittää palveluja tai toimintaa ja se soveltuu hyvin kehittämistyöhön. Sen avulla voidaan saada tietoa haastateltavien tutkittavaan asiaan liittyvistä mieltymyksistä, kokemuksista ja mielipiteistä. Menetelmänä se on lähellä arkielämää, koska fokusryhmähaastattelu on keskustelutilanne, jossa ihmiset toimivat vuorovaikutuksessa keskenään ja vaikuttavat näin toinen toisiinsa. Haastateltavat voivat saada toisiltaan tukea ja rohkaisua, joka kannustaa suurempaan avoimuuteen. Samalla toisten kanssa keskustelu auttaa omien mielipiteiden muodostamisessa. Toisaalta tämä voi olla fokusryhmähaastattelun heikkous. Tällöin voidaan kritisoida sitä, että ihmisten antamat mielipiteet ovat epäluotettavia, koska niihin vaikuttavat ryhmätilanne, muiden mielipiteet ja tilannesidonnaisuus. (Mäntyranta & Kaila 2008; Parviainen 2005, 53-55; Ahola 2002, 21-22.)

Fokusryhmähaastatteluihin pyritään saamaan yleensä 4-10 henkilöä ja haastateltavat valitaan tarkoin. Tavoitteena olisi saada kokoon sellainen ryhmä, joka pystyy tuomaan esiin erilaisia näkökulmia tutkittavaan aiheeseen. Tietyntyylinen ryhmän homogeenisuus ja fokuusoittuminen on kuitenkin katsottu tärkeäksi, jolloin kaikilla osallistujilla on jotakin yhteistä, sillä tämä helpottaa yleensä keskustelua. Ryhmää muodostettaessa onkin hyvä huomioida erityisesti haastateltavien ikä, sukupuoli, sosiaalinen asema ja etnisyys. Erittäin tärkeänä on pidetty naisten ja miesten erottamista omiin ryhmiin. Tämän ajatuksen taustalla vaikuttavat näkemykset naisten ja miesten käsityksen eroista, ryhmässä ilmenevistä mahdollisista seksuaalisista jännit-

teistä ja miesten yleisestä hallitsevammasta asemasta keskusteluissa. Ryhmän kokoa mietittäessä huomionarvoista on se, että pienemmissä ryhmissä keskustelu voi olla syvällisempää ja intiimimpää, kun taas suuremmassa ryhmässä ideointi voi olla runsaampaa. Fokusryhmähaastattelut kestävät usein pari tuntia ja yksimielisiä ollaan siitä, että yksi fokusryhmähaastattelu ei riitä, vaan aina pitäisi pitää vähintään toinen, jotta kahden ryhmän tuloksia voidaan verrata toisiinsa. (Mäntyranta & Kaila 2008; Parviainen 2005, 57-59; Ahola 2002, 24-34.)

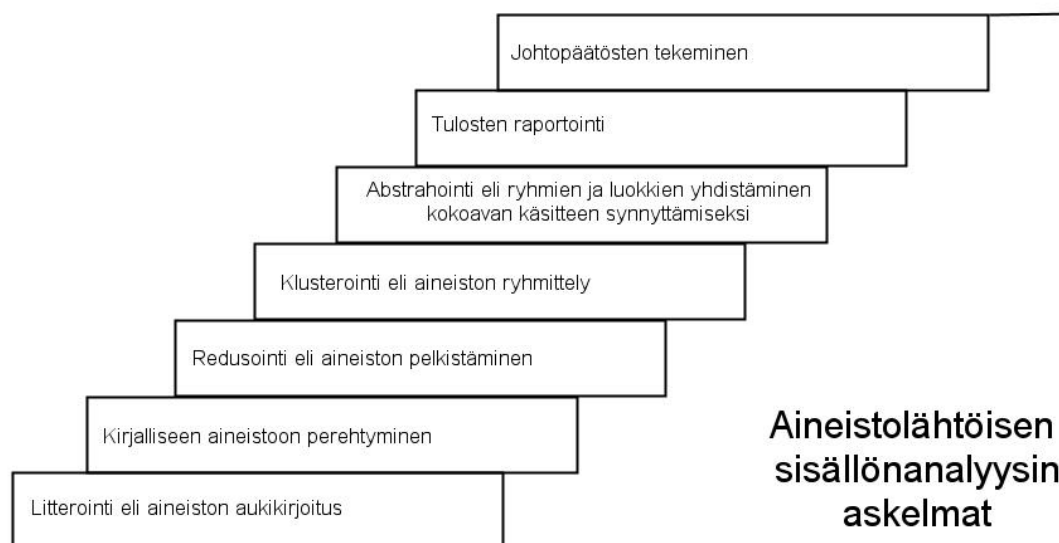
Fokusryhmähaastattelu valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi, koska sillä tavalla koin saavani useamman naisjäsenen mielipiteitä kerättyä. Tutkimuksessa ei myöskään ollut kyse mistään arkaluontoisesta asiasta, jolloin uskoin, että asiasta on helppo keskustella myös ryhmässä. Ryhmämuotoisessa haastattelussa koin vahvuutena myös sen, että haastatteluun osallistuvat pystyvät kommentoimaan toistensa kommentteja ja voivat täydentää niitä sekä saada uusia ajatuksia niistä.

Aineiston analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä. Tuomi ja Sarajärvi (2004, 91-95) kuvaavat sisällönanalyysia perusanalyysimenetelmäksi tarkoittaen tällä sitä, että se soveltuu kaikkeen laadulliseen tutkimukseen. Sisällönanalyysi voidaan nähdä paitsi metodina, niin väljästi ymmärrettyä se voi myös toimia erilaisissa analyysikokonaisuuksissa teoreettisena kehyksenä. Laadullisessa analyysissä on useita muotoja. Perinteisesti on puhuttu induktiivisesta ja deduktiivisesta analyysistä. Näillä tarkoitetaan sitä tapaa, jolla päättelyn logiikka tapahtuu. Toisin sanoen induktiivisessä päättelyssä edetään yksittäisestä yleiseen, kun taas deduktiivisessä suunta on päinvastainen. Tuomi ja Sarajärvi kuitenkin huomauttavat, että tässä kahdessaajaossa unohtuu kolmas päättelyn logiikka eli abduktiivinen päättely. Abduktiivisessä päättelyssä teoria voidaan muodostaa, jos päättelyn tueksi saadaan jokin johtoajatus. Asia voidaan ilmaista myös niin, että induktiivisen päättelyn pohjalla toimii empiria eli kokemus ja deduktiivista päättelyä ohjaa teoria, kun taas abduktiivinen päättely lähtee usein liikkeelle empiriasta, mutta siinä ei kuitenkaan suljeta pois teoriaa (Anttila 2007). Tuomi ja Sarajärvi (ks. 2004, 95) tuovat esiin Eskolan (2001; 2007) esittämän jaon aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin, joka heidän mielestään huomio paremmin ne tekijät, jotka ohjaavat analyysia kuin edellä mainittu kahtiajako.

Aineistolähtöinen analyysi lähtee siis liikkeelle aineistosta eikä teoriasta. Tällöin analyysissä pyritään luomaan aineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysivaiheessa aiheeseen liittyvä teoria pyritään unohtamaan, jotta se ei ohjaa analyysiä. Tuomi ja Sarajärvi (2004, 95-100) kuitenkin huomauttavat, että tutkijan on suhteellisen mahdotonta unohtaa täysin teoriaa ja itsellään olevia tietoja ja omia ennakkoluulojaan. Tässä mielessä aineistolähtöinen analyysi on vaikea toteuttaa täysin niistä lähtökohdista, joille se perustuu. Tällöin voidaankin usein kallistua käyttämään teoriaohjaavaa analyysiä, jossa teoria osittain kytkeytyy analyysiin, mutta ei hallitse sitä. Teorialähtöinen analyysi on taas nimensä mukaisesti teoriaan pohjautuva,

jolloin analyysin teko nojaa teoriaan ja lähtee itse asiassa sieltä käsin. Tämä analyysitapa tapaa soveltuu ja sitä usein käytetään jo olemassa olevan tiedon testaamiseen. Tuomi ja Sarajärvi muistuttavat, että aineiston analyysissä on oikeastaan kyse keksimisen logiikasta, eikä mikään yksittäinen tieteellinen metodi ole mikään viisasten kivi. Toisin sanoen tutkija on tärkein tekijä ja hänen täytyy löytää aineistostaan se viisaus, jossa apunaan hän käyttää itse parhaaksi soveltuvia menetelmiä ja tapoja.

Sisällönanalyysissä pyrkimyksenä on saada vastauksia aineistosta tutkimuskysymyksiin ja esittää ne tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysi on siis menetelmä, jolla aineistoa käsitellään systemaattisesti ja objektiivisesti. Analyysin tarkoituksena on luoda hajanaiseen aineistoon selkeyttä, jotta siitä voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. Kyse on yksinkertaisesti siitä, että aineisto pilkotaan ja kootaan uudelleen kasaan systemaattisesti, jotta siitä syntyy uusi looginen kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 103-108.) Kuviossa 2 olen halunnut havainnollistaa aineistolähtöisen sisällönanalyysin etenemistä portaittain, jonka olen luonut Tuomen ja Sarajärven (2004, 109) esittämän etenemiskaavion mukaisesti. Koin tärkeäksi lisätä kuvioon myös tulosten raportoinnin ja johtopäätösten tekemisen, joita ei Tuomen ja Sarajärven etenemiskaaviossa ollut.



Kuvio 2: Aineistolähtöisen sisällönanalyysin askelmat (mukailtu Tuomi & Sarajärvi 2004, 109.)

Tuomi ja Sarajärvi (2004, 108-113) kuuvavat aineistolähtöisen sisällönanalyysin prosessia, joka lähtee liikkeelle litteroinnista ja päättyy johtopäätösten tekemiseen. Aineisto on litteroitava eli kirjoitettava puhtaaksi, ellei aineisto ole jo valmiiksi tekstimuodossa. Kirjoitettuun aineistoon perehdytään ja tämän jälkeen sitä aletaan pelkistämään ja tarkoituksena on karsia kaikki turha pois. Tämän tekemistä ohjaa tutkimustehtävä, joka kohdistaa katseen vain tutkimuksen kannalta oleelliseen informaatioon. Se voi olla aineiston tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Tätä ennen kuitenkin tulee päättää, mikä on analyysiyksikkö, joka voi olla esimerkiksi yksit-

täinen sana tai yksi lause. Klusteroinnissa näitä pelkistettyjä ilmauksia ryhmitellään alaluokiksi, joille annetaan niitä kuvaava yhdistävä nimi. Klusteroinnissa siis etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia ja jaotellaan sen mukaan luokiksi. Tämän jälkeen siirrytään abstrahointiin. Klusteroinnin voi katsoa olevan osa abstrahointia, sillä abstrahoinnissa jatketaan aineistojen ryhmittelyä kokoamalla syntyneitä alaluokkia niitä yhdistäviksi yläluokiksi. Tätä jatketaan niin kauan, kuin se on mahdollista ja aineiston kannalta mielekästä. Abstrahointia jatketaan liittämällä yläluokkia pääluokiksi ja viimeisenä yhdistäviksi luokiksi, joille annetaan niitä kuvaavat käsitteet. Tuloksissa nämä raportoidaan ja esitetään syntyneet käsitteet ja avataan näiden sisältöä. Johtopäätöksissään tutkija yrittää tuoda esiin sitä ymmärrystä, joka hänelle on syntynyt siitä, mitä tutkittavat asiat tutkittaville henkilöille merkitsevät.

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksenteossa on tärkeä pohtia tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa hyvän tieteellisen käytännön toteuttamista tutkimuksessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on julkaissut tähän ohjeistuksen ”Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsitteleminen Suomessa” (2012, 6-7), jossa määritellään, mitä hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa. Ohjeistuksessa keskeistä on se, että tutkijan tulee noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta jokaisessa tutkimuksen eri vaiheessa. Tutkijan tulee osoittaa avoimuutta ja vastuullisuutta tulosten julkaisussa sekä huomioida eettisyys tiedonhankinnassa. Tutkijan tulee antaa arvo muiden tutkijoiden työlle ja viitata heidän julkaisuihinsa. Hyvän tieteellisen käytännön toteuttamisesta tutkimuksessaan vastaa pääsääntöisesti tutkija itse. Tästä syystä mielestäni onkin tärkeää pohtia näitä seikkoja tutkimuksen edetessä ja eri vaiheissa, jotta tutkimus on kaikin puolin mahdollisimman eettisesti toteutettu ja luotettava.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 131) esittävät, että ihmistieteissä ihmisoikeudet luovat tutkimuksen eettisen perustan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkijan on selvítettävä tutkimukseen osallistuville tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteet sekä mahdolliset osallistumiseen liittyvät riskit. Tutkijan on samalla kerrottava tutkimuksessa käytettävistä menetelmistä ja tutkimustavoista. Tutkijan tulee varmistaa tutkittavilta heidän vapaaehtoinen suostumuksensa tutkimukseen ja osallistujilla tulee olla mahdollisuus kieltäytyä missä vaiheessa tahansa ja kieltää itseään koskevan tiedon käyttö tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistuville tulee selittää nämä heitä koskevat oikeudet ja tutkijan on varmistettava, että osallistujan antaessa suostumuksensa hän on tietoinen edellä mainituista asioista. Nämä ovat osa tutkittavien suojaa, johon liittyy myös oleellisesti tutkimuksessa saatujen tietojen vastuullinen ja huolellinen käsittely. Tällä tarkoitetaan, ettei tietoja saa luovuttaa ulkopuolisille, eikä käyttää muuhun tarkoitukseen. Tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyyttä ja identiteettiä tulee suojella. Nämä eettiset kysymykset olen ottanut tutkimuksessani huomioon ja olen pyytänyt jokaiselta haastatteluun osallistuvalla suostumusasiakirjan (liite 3), jossa olen selittänyt tutkimuksen

tarkoituksen ja tavoitteet sekä tutkimukseen osallistuvien oikeudet. Suostumusasiakirjasta jäi toinen samanlainen kappale jokaiselle osallistujalle.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 136-141) tuovat esiin, että laadullisen tutkimuksen piirissä tutkimuksen luotettavuuden eli validiteetin ja toistettavuuden eli reliabiliteetin käsitteiden käyttöä on kritisoitu. Näin lähinnä siksi, että nämä käsitteet ovat syntyneet määrällisen tutkimuksen piirissä, jolloin niiden katsotaan vastaavan lähinnä määrällisen tutkimuksen tarpeisiin. Osittain tästä syystä käsitteiden tulkinta laadullisen tutkimuksen yhteydessä on ollut monimuotoista ja siksi laadullisessa tutkimuksessa ei ole yksiselitteistä ohjeistusta luotettavuuden arviointiin. Tuomi ja Sarajärvi ovat kuitenkin listanneet asioita, jotka tulisi huomioida laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa. He korostavat, että tutkimusraportista tulee selvittää tietyt seikat kuten tutkimuksen kohde ja tarkoitus, miten aineiston keruu on suoritettu ja tiedonantajat valittu sekä aineisto analysoitu. Mielestäni heidän listauksessaan korostuu hyvässä tieteellisessä käytännössäkin esitetyt huolellisuus, tarkkuus ja vastuullisuus. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007, 227) korostavatkin, että laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tarkka tutkimuksen etenemisen kuvaus. Tällöin tulisi kuvata muun muassa mahdollisiin haastattelutilanteisiin liittyviä tekijöitä kuten haastatteluolosuhteista ja mahdollisista häiriötekijöistä. Tällä pyritään mielestäni juuri siihen, että lukija voi arvioida tutkimuksen luotettavuutta näiden seikkojen perusteella.

7.3 Käytännön toteutus

Tutkimuksen haastatteluosuudet toteutin A-Kiltojen liiton järjestämällä ”Naisten voimavara-päivillä” 2.5-4.5.2014, joka oli A-kiltojen naisjäsenille suunnattu voimauttava viikonloppu, jossa oli erilaista ohjelmaa rennosta yhdessäolosta aina luento asti. Fokusryhmähaastatteluja oli kaksi, joista ensimmäiseen osallistui kahdeksan naista ja toiseen kuusi naista. Fokusryhmähaastatteluja varten olin koonnut haastattelurungon (liite 1). Voimavara-päiville osallistui yhteensä 32 A-kiltojen jäsenenä olevaa naista. Haastatteluun naiset valikoituivat sen mukaan, ketkä halusivat vapaaehtoisesti osallistua haastatteluun. Ehtona kuitenkin oli, että fokusryhmähaastattelyryhmissä tulisi olla enintään kymmenen henkilöä. Ennen haastattelua pyysin heitä täyttämään taustatietolomakkeen (liite 2) ja suostumuslomakkeen (liite 3). Haastatteluihin tulevista naisista osa tunsikin jo entuudestaan toisensa, joten se madalsi kynnystä osallistua. Videoin ja nauhoitin haastattelut litterointia varten. Molemmat haastattelut kestivät tunnin verran ja näistä syntyi litteroitua aineistoa yhteensä 43 sivua. Litterointivaiheessa pyrin lisäämään aineistoon myös tiettyjä videoiltakin havaittavissa olevia asioita kuten esimerkiksi yhdessä nauramista tai yleistä nyökyttelyä toisten kommentteille.

Litteroinnin jälkeen luin aineistoa läpi useampaan kertaan ja aloin hahmottaa kokonaisuutta. Kävin kirjoitetun aineiston läpi alleviivaten tärkeitä kohtia. Tämän jälkeen aloin tiivistää

tekstiä poistamalla kaiken epäoleellisen. Tästä jatkoin redusointiin, jossa muodostin haastattelijan puheenvuorot tiivistetyn muotoon (liite 4). Tästä jatkoin klusterointiin eli pyrin muodostamaan erilaisia luokkia, jotka olivat jollakin lailla yhteneväisiä (liite 5). Lopuksi jatkoin vielä abstrahoimalla eli muodostin alaluokkia yläluokkia (liite 6). Pyrin luomaan luokat aina jonkin tutkimuskysymyksen perusteella tai tietyn haastattelussa kysytyn kysymyksen alle. Aineiston analyysin jälkeen raportoin tulokset, minkä jälkeen kirjoitin johtopäätökset.

Kaikista haastatteluun osallistuneista naisista kolmella ei ollut omaa päihdeongelmaa taustalla. He olivat tulleet muusta syystä A-kiltatoimintaan mukaan. Tutkimuksen kannalta tämä oli mielestäni hyvä, koska silloin myös ne naiset, jotka ovat tulleet kiltatoimintaan mukaan esimerkiksi miestensä päihdeongelman vuoksi saivat esittää omia mielipiteitään ja heillä voi olla erilaisia kokemuksia toiminnasta kuin niillä naisilla, joilla itsellään on päihdeongelma. Laajempi tämän asian tutkiminen vaatisi kuitenkin oman tutkimuksensa.

8 Tulokset

Haastateltavat täyttivät taustatietolomakkeen, jonka tarkoituksena oli selvittää hieman haastatteluun osallistuvien naisten taustoja. Iältään naiset olivat 32-72-vuotiaita, joista vanhempia oli nuoria enemmän, sillä kaikkien haastateltavien mediaani-ikä oli 62 vuotta. Yli puolet heistä oli eläkkeellä ja siviilisääty vaihteli, koska jotkut naisista olivat naimattomia, jotkut naimisissa ja joku jo eronnut. Lähes kaikilla oli lapsi tai lapsia. Ainoastaan yksi vastaaja ilmoitti, ettei hänellä ollut lapsia. Puolet vastaajista oli Kaakkois-Suomen alueelta. Alueet ja Suomen A-killat on esitelty liitteissä (liite 7). Useimpien ongelmapäihteenä oli alkoholi. Haastateltavista kolmella ei ollut päihdeongelmataustaa lainkaan. Suurin osa haastateltavista oli saanut ensimmäisen tiedon A-kiltatoiminnasta A-klinikalta. A-kiltatoiminnassa mukana oleminen vaihteli 1-35 vuoteen, keskiarvon ollessa 8,95 vuotta. Useimmilla oli kokemusta A-kiltatoiminnasta jäsenyyden lisäksi myös vapaaehtoistoimijana, hallituksen jäsenenä tai työtekijänä. Vähän yli puolet vastaajista ilmoitti, että heidän paikallisessa A-killassaan on nais-toimintaa. Suurin osa vastanneista oli osallistunut A-Kiltojen Liiton järjestämään naistoimintaan 1-4 kertaan, osa useita kymmeniä kertoja.

8.1 Naisjäsenten kokemuksia ja kuvaksia A-kiltatoiminnasta

Analysoidessani aineistoa naisjäsenten ajatuksia ja kokemuksia kuvaavaksi yhdistäväksi käsitteeksi muodostui ”Naisjäsenten kokemuksia ja kuvauksia A-kiltatoiminnasta”, jossa on kaksi pääluokkaa. Haastattelujen alussa pyysin haastateltavia kuvailemaan A-kiltatoimintaa ja sitä mikä on A-kiltatoiminnan ydin ja mitkä asiat tai ihmiset siinä ovat heille itselle tärkeitä. Tästä syntyi ensimmäinen pääluokka eli A-kiltatoimintaa kuvaileva luokka. Haastateltavat korostivat

erityisesti sitä, että A-kiltatoiminta on kokonaan päihdeongelmaisten... päihdeongelmaisten toimintaa. Päihdeongelmaisten toiminta onkin A-kiltatoiminnan ydintä. Jotkut haastateltavista kokivat aluksi kysymyksen vaikeaksi, mutta keskustelun alkaessa vastauksia alkoi löytyä.

”H12/1: No A-kiltatoiminta on päihdeongelmaisten... päihdeongelmaisten toimintaa ja vertaistukea.”

” H26/2: Päihdeongelmaisten toimintaa, kaikki toiminta.”

Haastateltavat toivat esiin A-kiltatoimintaan liittyvän vertaistuen, joka sekin on hyvin merkittävä osa toimintaa. A-kiltatoimintaa kuvailtiin myös järjestötoiminnaksi, joka omalla tavallaan vaikuttaa toimintaan. Tutkimuksessani olin varsin kiinnostunut siitä, kuinka tasavertaisiksi naiset kokivat itsensä killoissa, jotka edelleen ovat vahvasti miesvoittoisia. Kokemukset vaihtelivat, mutta miesvaltaisuus oli seikka, joka tuntui erityisesti nousevan esiin. Tästä syntyi toinen pääluokka eli ”Kokemuksia miesvaltaisuudesta ja tasa-arvoisuudesta A-kiltatoiminnassa, joka jakautui kolmeen yläluokkaan: kokemuksia miesvoittoisuudesta, kokemuksia epätasa-arvosta ja kokemuksia tasa-arvosta. Haastateltavat kuvasivat miesvoittoisuutta ja ajattelivat sen myös karkottavan osan naisista pois.

” H17/5: Ja vielä haluaisin jatkaa, että A-killat ovat edelleenkin miesten yhteisöjä siellä hallitsee sama henki kun kuuskyt luvulla Suomessa, eli sitä on tämä tällainen miesten työt ja naisten työt ja ja ja... vaatii aika paljon rohkeutta jos nainen on arka ja pettynyt miessuhteissaan elämässään, että hän uskaltaa sinne joukkoon sukeltaa kyllä siinä hyvin vahva, edelleenkin hyvin vahva tää miehisen kulttuurin meininki.”

” H15/6: [kaupungin nimi] killalakin on tota... on päiväisin auki siellä on semmonen tietty ukkokööri joka on päivällä pelaamassa korttia ja tota ja ja sitten nii mä en siellä päiväisin käy mutta tota oon kullu, et monetkin, jotka tulee niin kyllä ne melkein ovelta pyörähtää sit pois kun tota kun ei ne tunne sitä niinku millään tavalla omakseen.”

Epätasa-arvon kokemuksia löytyi erilaisia. Haastateltavat kuvailivat, kuinka toiminta killoissa on usein suunniteltu niin, että siellä on miehille tekemistä, mutta naisille ei juuri mitään. Samoin naistoiminta ja naisten yhteiset tapaamiset tuntuivat herättävän kummeksuntaa kilttojen miehissä. Naiset kuvailivat kokemuksia, joissa miesten puolelta tuli esiin jopa kateutta. Haastateltavat kuvaavat niitä seuraavasti:

” H18/7: ... et miks ne [naiset] ei tuu tänne istuu päiväks, miksei ne tuu kiltaan päivällä ja sitte kun siellä ei varsinaisesti ole mitään muuta ku biljardi, siis naiset on [kaupungin nimi] A-killassa huomioitu sillä tavalla sen tekemisen suhteen, että jos et sä pelaa biljardia tai pelaa korttia tai käy autoverstaalla tai puuverstaalla ni ei oo mitään muuta, siis ei ole muuta, että sitte on niinku erikseen ne naistenillat, johonka me keskenään voimme suunnitella ihan mitä vaan ja tarpeeks topakasti ku se, esitetään se asia, ni se kyllä poikkeuksetta menee läpi että siinä ei voi sanoo sitä, etteikö me ei voitais tehdä sitä mitä me oikeesti haluttaan, kyllä voidaan, mutta se vaati, että me itse tosiaan aina se suunnitellaan ja toteutetaankin ihan itse, että ei sitä kenellekään muultakaan siihen apuja tuu.”

” H17/21: Ei se ihan oo [kysyttäessä tasa-arvosta] hyvä on auto saahan helposti jos [kaupungin nimi] killan miehiä kerätään pilkille ni, mutta sitte ku naiset tarvii seminaarikyytiä ni sitte täytyy niinku tehä tilaus ajoissa ja suunnitella kuski kuka ajaa ja...”

Jotkut haastateltavat eivät olleet kokeneet epätasa-arvon kokemuksia ja kertoivat tuntevansa olevan tasa-arvoisia ja saavansa äänensä kuuluviin. Osalla vastaajista oli hieman kokemuksia molemmista.

” H12/21: Kyllä mä suhteellisen tasavertaiseksi koen itteni kyllä.”

” H12/6: ...en oo kokenu sitä, että ois mitenkään niinku naiset syrjässä.”

Haastateltavat kokivat monitahoisesti myös naisten päihteiden käyttöön suhtautumisen. Osa vastaajista koki, että se näkyi negatiivisesti A-kiltatoiminnassa ja osa taas oli sitä mieltä, että se näkyi vain yhteiskunnassa. Toisilla taas oli täysin päinvastaisiakin ajatuksia ja kokemuksia. Nämä kokemukset jakautuivat edellä mainittuihin kahteen yläluokkaan eli kokemuksia epätasa-arvosta ja kokemuksia tasa-arvosta luokkiin.

” H12/22: Siellä se näkyy [yhteiskunnassa], ei killassa ei kyllä me ollaan samalaisia juppoja oltiin me sitte miehiä tai naisia, ei sillä tavalla, mut tosiaan tuolla killan ulkopuolella.”

” H18/22: Kyllä se karkee leima on aina jos naisalkoholismi, ni sit sul tulee samalla kyl siihen aina semmonen huora ja... [nyökyttelyä, kyllä] jos ei nyt ihan niin karkeesti, ni ainakin semmonen heitukkatytön maine, että se mun mielestä näkyy joskus asenteissa vielä tuolla A-killassakin, mut et henkilöstähän se on.”

”H24/16: Se varmaan juontaa aikojen alusta, että miehet, nythän alkaa, tai varmaan onkin kaikki tytöt ja pojat samalla tasolla.”

8.2 Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoiminnasta erityisesti naisille

Tarjontaa analysoidessani syntyi kaksi yhdistävää luokkaa, jotka ovat ”Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoiminnan annista naisjäsenille” ja ” Naisjäsenten tulkintoja eri sukupuolien tarpeista ja naisten tarpeiden huomioimisesta A-kiltatoiminnassa sekä toiminnan kehittämisestä”. Haastattelussa oli useita kysymyksiä, joilla etsin vastauksia siihen, mitä A-kiltatoiminta tarjoaa naisjäsenille. Vastausten ja analyysin perusteella muodostuneen ”Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoiminnan annista naisjäsenille” -yhdistävän luokan alla on kolme yläluokkaa, joita ovat sosiaaliset suhteet, naistoiminta ja eri tukimuodot. Kuvaavaa näille on, että ne liittyvät vahvasti toisiinsa, mikä tulee naisten vastauksissa esiin. Naistoiminnassa on saatu lisää sosiaalisia suhteita, mutta myös tukea ja erityisesti vertaistukea. Nämä kaikki kolme seikkaa tulevat esiin esimerkiksi alla olevassa haastateltavan kuvauksessa.

”H18/3: Haluan vielä lisätä, että toisin kuin esimerkiksi [nimi] on tullu itte päihdeongelmaisena... sillä hetkellä päihdeongelmaisena ihmisenä itte kiltaan, ni mä tulín sinne, mäkin olen kyllä alkoholisti, raitis alkoholisti, olin ollu jo silloin ku tulín A-kiltaan töihin niin kaksikymmentä vuotta raittiina, että mulla oli ollu se raittuden tuki jo ja ne pilarit ennen toisaalla et mä en tullu hakemaan A-killasta itelleni sitä... sitä toipumisen, mutta totta kai sitte kun sinne pääsi naistoimintaan mukaan siellä myöskin naisten kanssa touhusin, niin tottahan se vertaisuus sit siinä myöskin aina tulee vaikka ei sitä juuri siinä sillä hetkellä ei sitä tuntenut hirveesti tarvitsevansa, mut ei sitä koskaan liikaa ole.”

Usea haastateltava kuivaili, kuinka oli itse etsinyt tukea päihdeettömyyteensä ja oli sitten kuullut jossain vaiheessa A-kiltatoiminnasta. Ystävä oli voinut houkutella mukaan tai tieto toiminnasta oli voinut tulla A-klinikalta. Haastateltavat kuvailivat saaneensa A-kiltatoiminnasta tukea päihdeettömyyteen vertaistuen, päihdeettömän tekemisen ja päihdeettömyyttä tukevan tiedon avulla.

”H11/3: Sitte mää etsin silloin hirveesti tietoa netistä oli pyrkimys sitten vähentää ja lopulta raitistua ja muuhun, ja tota siellä ehkä mä muistan nähneeni sitten A-killan ja jotain mutta en mä sitä apua löytäny sieltä netistä millään tavalla, vaan sitten kun A-klinikan kautta vahingossa menin A-kiltaan, niin siellä vasta se niinku konkretisoitui sitte se vertaistuki, niinku läsnäolevana ihmiseltä

ihmiselle jotenki, että se ja sieltä se hyöty sieltä sitte tietoutta kaikista mahdollisista mistä voi niinku nainen löytää tai yleensäkin niinku A-Kiltojenliitto ja muita päihdeyhteisöjä ja semmoisia missä on niinku päihteetöntä tekemistä tietoo ja...”

Parhaana A-kiltatoiminnan antina haastateltavat kuvailivat päihteettömyyden lisäksi erityisesti A-kiltatoiminnassa syntyneitä ystävyysuhteita ja verkostoja. A-kiltatoiminnassa syntyneet sosiaaliset suhteet ja siellä syntyneet verkostot nousivat haastatteluissa esiin toistuvasti ja ne koettiin monella tavalla arvokkaiksi.

” H11/24: Niin semmosia ystäviä, joihin ei olis muuten ollu mahdollisuutta tustua, jotka on muodostuneet hirveen tärkeiksi ja rikkaiksi ihmissuhteiksi.”

” H12/24: Ja nimenomaan se, että ei pelkästään se oma piiri, oma kilta, vaan siis ihan valtakunnallisesti, ihan hirveen paljon tullu uusia ihmissuhteita.”

Toisena yhdistävänä luokkana analyysissäni tässä kohtaa on ” Naisjäsenten tulkintoja eri sukupuolien tarpeista ja naisten tarpeiden huomioimisesta A-kiltatoiminnassa sekä toiminnan kehittamisestä”. Mielestäni yksi tarjontaan oleellisesti vaikuttava tekijä, jota halusin tutkia, on sukupuolen vaikutus. Tästä syystä haastateltavilta kysyttiin naisten ja miesten erilaisista tarpeista A-kiltatoiminnassa ja kuinka se kenties vaikutti toimintaan. Naisten ja miesten erilaisia tarpeita naisjäsenet kuvasivat pääasiassa kahdella tavalla ja vastaukset jakautuivat kahden yläluokkaan, jotka ovat sukupuolierot toiminnallisuudessa ja sukupuolierot vuorovaikutuksessa.

”H14/19: Tavallaan ihan toiminnallisuuteen liittyen, että miehet ei ehkä, osa joo mutta keskimääräisesti väitän, että vähemmän haluavat tehdä kuivakukkaasetelmia tai askarrella, että se semmonen toiminta, on sitte taas naisia, jotka tykkää lähteä kalalle, mut joo on... niinku keskimääräisesti enemmän miesten toimintaa kun taas toisilla on enemmän naisten toimintaa, keskusteluaiheet, se on mun mielestä ehkä olennaisin asia, et vaikka ne kaikki liittyy vertaisuuteen ja päihdetoipumiseen, ni niissä on selvät niinku aihepiiri ja vivahde erot, että puhuuko naisporukka vai miesporukka keskenään ja naisilla on edelleen, tietysti itse naisena sanon näin, mutta naisilla on sellaisia aihepiirejä, mistä ei vaan miesten kuullen puhuta, ne niinku kuuluu siihen naisten puheeseen.”

”H23/15: Täälläki ku oli just toi, mikä hänen nimensä olikaan, joka näitä Ori-flamen juttuja, ni tota ni minust oli tosi hyvä juttu, saatiin kokeilla niitä ja...”

”H26/16: Mä aattelen niinkun naistenosalta sillon kun on vaikka, kun tulee kentältä nainen joka on hyvin heikossa kunnossa ja ollu vaikka minkälaista elämää siellä, hyväksikäytetty, hän pystyy ehkä puhumaan paremmin, jos siinä on vaan naisia, siinä tilanteessa sillon alussa, meillä ainakin on niin, että joku on ihan pyytäny et saa keskustella naisten kanssa, ku meillä on sitä tukihenkilötoimintaa, mut sit ku vähä on vahvistunu ni sit lähtee sekaryhmään, koska on niin heikko itsetunto, että luulee, että ne miehet kahtoo häntä halveksien, et hänestä jotakin halutaan.”

Haastateltavat kokivat, että naisilla ja miehillä on erilaisia toimintaan liittyviä tarpeita. Samalla he toivat esiin kuitenkin myös sitä, että yhdessäkin on kiva touhuta niin sanottuina sekaryhminä. Naisilta kysyttiin, millaisia toiveita heillä olisi naisille suunnatusta toiminnasta. Lomat ja matkat, itsehoito, teemallista ohjelmaa ja ryhmäkeskustelut nousivat esiin aineistosta.

” H11/17: Kyllä kylpylälomia ja lähettäs matkalle jonnekin ja jäsenkorjauksia ja...”

” H12/17: Lähinnä sitä semmosta itsehoitopuolta, et joko henkistä tai fyysistä hoitoo, itsestä huolehtimista.”

” H11/18: Tai joku luento, voi olla vaikka johonkin aiheeseen liittyvä.”

” H11/18: Ja sitte se myös, että tota mutta tuli aikasemminkin jossain päivillä, että pitäis aina olla joku ryhmä, et nyt ku sä pidät meille tän fokushaastattelun tähän on meille nyt keskusteluryhmä, että toisaalta myös niin, että meillä olis näissä mahdollisuus osallistua keskusteluryhmään, että niinku ohjelmassa olis ryhmä jossa sitte keskusteltais näistä asioista.”

Naisten näkemys toiminnan kehittämisestä liittyi siihen, että huomioitaisiin toiminnassa erilaiset ihmisryhmät. Naiset toivoivat toimintaa perheille. Toiminnan pitäisi olla sellaista, että saataisiin myös nuorempia ihmisiä osallistumaan ja naiset kokivat tärkeänä erilaisten kävijöiden huomioimisen toiminnassa.

” H26/13: Mutta minä ajattelen, että mitenkä me saatas nuorempia ihmisiä mukaan.”

” H16/17: Pakko sanoa tämmönen henkilökohtanen juttu, mun poika soitti mulle eilen ja poika kysy, et äiti millon siellä sairaalassa viedään puhelimet pois? [naurua] et saanko mä soittaa sulle vielä kymmeneltä? Ni mä olin vaan, et äiti ei ole sairaalassa, sen kerran oon ollu ja sillon ihan muistakin syitä, mutta tota se oli vaan jotenkin niin et täytyyks mun nyt tää voimavarapäivät tulkita niin, että mä oon jossain niinku suljettuna [...] et sillai ois ihan hyvä mennä perheenä, et poikaki näkis, ettei täs olla missään, et vähän eri asia.”

” H17/19: Ja et sitä yleensä pohdittas, et ku on nämä hallitukset, et siellä pohdittas näitä tämmösiä asioita, et mitä nää A-killat tarjoaa erilaisille kävijöille.”

Naiset toivat esiin haastattelussa ehdotuksia naisten aseman parantamiseksi. Tällaisia olivat naisten alueellisten tapahtumien järjestäminen ja naistoimintaan budjetoitua rahaa A-killoissa. Naiset kokivat tärkeäksi myös sen, että naisten tulisi viestittää eteenpäin heidän A-kiltatoimintaan liittyvistä tarpeistaan. Näihin liittyy toiminnan kehittäminenkin ja naisten erilaisten tarpeiden huomioiminen kehittämisessä.

” H18/19: Kyllä ja sitte se, et jos naisten pitäs keskenään keskustella oikeesti siitä myöskin, et niitä viestejä tulis sit sinne hallitukselle et minkälaisia toimintoja, että siihehän aina sitte vedotaan, että no sanokaa nyt mitä te haluatte, että naisten pitäis keskenään oikeesti pohtia.”

” H26/11: Ehkä alueellisesti sillon ei tulis niin pitkä matka, ei tulis niitä matkakustannuksia niin paljon, et jos alueellisesti pystys naiset järjestämmään omia tapahtumia... Niinku kehittämiskohetta aattelin, ku monella killalla on hyvin heikot rahavarat.”

” H23/10: Minusta A-killoissa vois olla korvamerkittyä rahaa naisten toiminnalle, että vois tehdä naisten kanssa retkiä sinne sun tänne, johonkin mielenkiintoiseen paikkaan, josta naiset on kiinnostuneet...”

Haastateltavat toivat esiin kuitenkin haasteita, joita he olivat kohdanneet järjestettäessä toimintaa. Osa koski vain naisille järjestettyä toimintaa, mutta osa koski toimintaa yleensä. He toivat esiin muun muassa, että usein toiminnan edellytyksenä on A-killan jäsenyys, jolloin ei-jäsenet eivät voi osallistua. Haastavaa oli myös muiden yhdistävien tekijöiden löytyminen päihteettömyyden lisäksi. Naisille järjestetyssä toiminnassa haastavaa oli naisten sitoutumattomuus toimintaan ja sen järjestämiseen.

” H16/10: ... et teet mitä tahansa järjestät ja ideoit ja on hienoa ja kaikkee kaikkien mielestä ni se hetki kun koittaa ni siellä ei tosiaankaan oo ketään keilaamassa esimerkiksi ja mistä sitte löytää sen toiminnan tosiaan mihin ihmiset sit haluaa... joku vanukeppihieronta [naurahdus] et suunnilleen sillee niin... ei osaa sit mieltää sitä et mikä se ois sellanen jossa A-kilta on yhdistävä tekijä muutakin kuin päihteettömyys.”

” H18/16: [Kaupungin nimi] A-killassa aika paljon kaikki toiminnot ja kaikki tapahtumat edellyttää A-killan jäsenyyttä, siellä on aika paljon sitä toimintaa mihin edellytetään, että sä oot liittynyt yhdistyksen jäseneksi, että siitä myös käyään kyllä keskustelua, et onko se A-kiltatoiminta sitä et se pitää kuulua yhdistykseen, mun mielestä ei, mut se on meillä niin, toistaiseksi.”

” H18/9: Joo se on tuttua joo... ja tuntuu, että jostakin syystä, puhun nyt meidän killasta, et jos tota niin järjestetään, sovitaan että järjestetään, ni naiset ei pysty sitoutumaan, se alkaa jo heti siitä, että kaivetaan allakat esiin ja pistetään siihen, jos laitetaan ja usein se on myöskin, että no mä tuun jos ei oo mitään muuta. Onks sulla sama kokemus?”

8.3 Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoimintaan sitouttavista ja sitoutumista heikentävistä tekijöistä

Myös A-kiltatoimintaan sitoutumiseen liittyviä tekijöitä kysyttiin haastattelussa. Samalla siinä tiedusteltiin myös sitoutumista heikentäviä tekijöitä. Vastaukset jakautuivat kahteen pääluokkaan, joissa on useampia yläluokkia. Taulukko 8 havainnollistaa näitä luokkia.

Pääluokat	Toimintaan sitouttavat tekijät	Toimintaan sitoutumista heikentävät tekijät
Yläluokat	Sosiaaliset suhteet	Sosiaaliset suhteet
	Arvot	Toiminnan ajoittuminen
	Tuki	

Taulukko 8: Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoimintaan sitouttavista ja sitoutumista heikentävistä tekijöistä

Sosiaaliset suhteet nousivat tässäkin yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi. Sosiaaliset suhteet sijoituvat taulukossa molemmille puolille, koska positiiviset sosiaaliset suhteet sitoutuivat toimintaan ja taas negatiiviset heikensivät sitä.

” H12/12: Mulla ainakin on siis ihan oikeesti näistä yks tärkeä on just se luottamus, mulla ei oo, mun täytyy sanoo et mulla ei oo ikinä ollu, ikänäni ollu ainuttakaan varsinkaan naispuolista ihmistä, joka ei ois pettäny mun luottamusta, niin nyt mä oon löytäny niinku sellasen piirin että mä voin ihan vapaasti puhua, että mun jutut ei leviä... et ensimmäistä kertaa elämässä, että ei oo ollu aviomihet, ei oo ollu ystävättäret, eikä koulukaverit, ei oo ollu sellasta, et kaikki on pettäny, et se on ollu mulle aika tärkeä se luottamus.”

” H17/14: Joo... kyl mulle nyt verkosto, mulle on nyt tää verkosto tääl päässäni nyt jostain syystä, et se verkosto on mulle tarpeen mikä on muodostunu tässä niistä ihmisistä joitaki on, mä tarviin sitä varmasti hautaan asti, tervetuloa hautajaisiin [...]”

” H12/14: Mulle tuli ainakin mieleen sellannen, et jos mä tunnen, et mulle hymähdellään, mua pilkataan, selän takana puhutaan, ni sillan mä kyllä varmaan kyllä vetäytyisin, jääkää sinne keskenänne nauramaan mut mä en tuu sinne.”

A-kiltatoiminnan arvot koettiin nekin sitoutumista lisääväksi tekijäksi, samoin kuin päihdetömyyteen saatu tuki eri muodoissaan. Arvot koettiin toimintaa tukevaksi ja kaikkia kiltoja yhdistäväksi tekijäksi.

” H11/11: No mä tota tunnustaudun niinku kiltalaiseks elikkä mä tunnustan ne arvot, jotka on niinku ympäri Suomen, että samanhenkistä porukkaa, että ne arvot on yhteisöllisyys, vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, päihdetömyys ja... mikäköhän se viides nyt oli?”

” H12/11: [...] itse pääsee sinuiks tän tautinsa kanssa ja pysyy se korkki kiinni ni miksei sitä sitte jatkais sit siinä yhteisössä mistä se on niinku löytyny.”

” H26/6: Minä aattelin, että se kiitollisuus siitä, että se niinku meidän perheessä se raittuis on lähteny sieltä A-killassa olemisesta ja siitä tekemisestä ja ehkä pystyy jottain antamaan niille uusille tulokkaille.”

Yhtenä sitoutumista heikentävänä tekijänä mainittiin toiminnan ajoittuminen. Jos henkilö on vielä työelämässä, niin päivisin on hankala osallistua toimintaan.

” H16/14: Mulla se on vähän aikakysymys mikä sitä sitouttamista rajoittaa, et aika paljon toimintaa on päivisin...”

9 Johtopäätökset

9.1 Kokemukset ja kuvaukset A-kiltatoiminnasta

Kuvailleessaan A-kiltatoimintaa naiset toivat esiin päihitteettömyyden ja vertaistuen sekä järjestötoiminnan. Nämä kuvaavatkin mielestäni hyvin A-kiltatoiminnan ydintä siitä huolimatta, että A-kiltatoiminnan arvoja ovat päihitteettömyyden lisäksi vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja yhteistoiminta (Häkkinen 2013, 234). Kyseiset arvot tulivat kyllä esiin muissa kohdin haastatteluja, mutta A-kiltatoiminnan kuvailu keskittyi lähinnä päihitteettömyyteen ja vertaistukeen. Mielestäni nämä kuvaavat omalta osaltaan sitä, että haastateltavat kokevat nämä tärkeiksi tekijöiksi toiminnassa. Erityisesti vertaistuki korostuu mielestäni koko aineistossa, vaikka siitä ei erikseen millään tavalla kysytty.

Useimmilla haastateltavilla oli jonkinlaisia kokemuksia A-kiltatoiminnan miesvaltaisuudesta, mutta tästä huolimatta kokemukset tasa-arvosta vaihtelivat. Tämä johtunee ainakin osaltaan siitä, että paikalliset A-killat voivat olla hyvin erilaisia ja niissä voi olla varsin erilaiset toimintakulttuurit. Joissakin killoissa voi olla runsaasti toimintaa naisille, joissakin vain vähän. Tähän voivat oleellisesti vaikuttaa myös killan koko ja taloudellinen tilanne. Tasa-arvon kokemuksiin vaikuttavat paljon toki myös henkilön yksilölliset kokemukset, historia ja ominaisuudet.

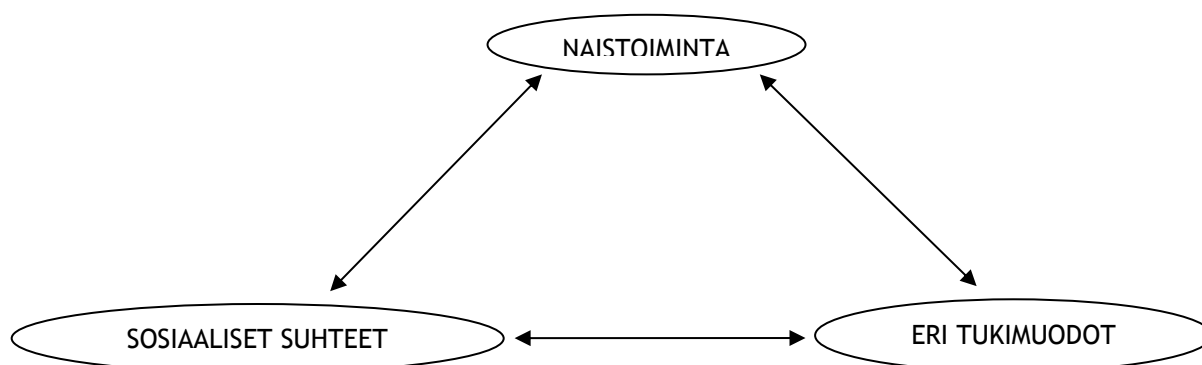
Haastateltavien kuvaus naisten päihitteiden käyttöön suhtautumisesta kuvaa hyvin Eriksen (1999, 47-50) tutkimuksen tuloksia. Eriksen tutki kuinka alkoholi toimii sukupuoliroolien symboloijana ja hän esittää, kuinka käsitykset ovat muuttuneet ajassa. Vuonna 1900 vuonna juova nainen oli siveetön ja irstas, kun taas vuonna 2000 juova nainen onkin itsenäinen ja varma (ks. taulukot 1 ja 2). Haastateltujen mediaani-ikä oli 62, ja useimmat heistä ovat eläneet nuoruuttaan 1970-luvulla, jolloin tämä muutos on vasta ollut tapahtumassa ja he ovat pitkälti eläneet kulttuurissa, jossa juova nainen on nähty siveettömänä. Eriksen tähdentääkin, että juuri erojen kautta molemmat sukupuolet korostavat omaa rooliaan. Biologiset erot eivät itessään määritä, millaisia sosiaalisen sukupuolen symboleja ihminen omaksuu, vaan sukupuolten välisiä kulttuurisia eroja aina korostetaan. Alkoholin käyttö siis toimii osana sukupuolijärjestelmää, jossa alkoholin käyttö voi olla yksi tapa korostaa omaa sukupuolista identiteettiään.

Aineistosta nousi esiin, että haastateltavat kuvailivat naisten ja miesten juomatapojen lähen-
tyneen. Tätä tukee Simosen (2013, 41) tutkimus siitä, miten erot alkoholikulttuurissa näkyvät
sukupuoliryhmien sisällä. Hän vertaili eri sukupolvien välisiä eroja naisten alkoholin käyttöön
liittyvissä naiskuvissa ja käytöissä (ks. taulukko 3). Haastatteluun osallistuneista naisista yli
puolet kuuluu Simosen (2013) kuvaamaan vanhimpaan ikäluokkaan. Tämä mielestäni tukee
haastateltujen tulkintoja siitä, miten naisten päihteiden käyttöön suhteudutaan. Taulukossa
(ks. taulukko 3) vanhimman sukupolven eli 50-60vuotiaiden alkoholin käyttöön liittyvää nais-
kuvaa on hallinnut vielä kohtuullisuus, itsekontrolli ja siveellisyys. Simonen (2013, 72) huo-
mauttaa kuitenkin, että jos tutkitaan nuorempia sukupolvia, voidaan havaita juomiseen liitty-
vien sukupuolimallien murros. Simonen (2013, 75) korostaa silti, että yhä edelleen naisten
humalajuomiseen suhtaudutaan eri tavalla kuin miesten ja se nähdään helposti ei-
feminiinisenä toimintana, joka näkyy esimerkiksi mediassa. On mielestäni selvää, että mikäli
meillä yhteiskunnassa edelleen suhtaudutaan negatiivisesti ja asenteellisesti naisten päihte-
iden käyttöön, niin se väkisinikin heijastuu kaikessa ja tällöin se voi näkyä myös A-
kiltatoiminnassa, jonka osa haastateltavista toi esiin. Muutoksia on siis tapahtunut parempaan
suuntaan, mutta muutokset tapahtuvat kuitenkin hitaasti.

Päihdehoito ja päihdehoitopalvelut ovat hyvin mieskeskeisiä ja miehille suunniteltuja ja
suunnattuja. A-kiltatoiminnassakin tämä on näkynyt ja näkyy edelleen. Haastatellut toivat
esiin erityisesti sitä, ettei naisille ole toimintaa killoissa. Miehille on puuverstasta, biljardin ja
kortin peluuta ja ellei nainen halua näitä tehdä, niin vaihtoehtojakaan ei oikein ole tarjolla.
Tämä on mielestäni yksi oleellinen seikka sille, miksi killoissa naiset ovat edelleen vähemmis-
tönä. Miehille tuntuisi olevan enemmän tekemistä ja tarjontaa. Tästä syystä he myös viihty-
vät killoissa. A-killat ovat edelleen miesvoittoisia, sillä A-killtojen jäsenistöstä naisia oli 2013
vuonna 37 prosenttia (Vuosikertomus 2013, 10). Naisille voi siis edelleen olla haasteellista
sijahtaa tähän miehiseen maailmaan ja löytää sieltä itselleen sellaisia asioita, joiden takia
hän kokisi kiltatoiminnan omakseen. Näin saattaa olla etenkin pienissä killoissa, jos naisia on
vain vähän toiminnassa mukana. Jotkut haastateltavat toivat esiin se, että miesvoittoisuus voi
olla iso kynnys naisille liittyä toimintaan tai voi jopa ajaa toiminnasta pois. Tämä koskee
etenkin sellaisia naisia, joilla on huonoja kokemuksia omassa historiassaan miehistä.

9.2 A-kiltatoimintaa naisille

Analysoidessani aineistoa nousi sieltä vahvasti esiin kolme eri yläluokkaa ”Naisjäsenten tulkin-
toja A-kiltatoiminnan annista naisjäsenille” yhdistävän luokan alle. Aineistoa tutkiessani ja
lukiessani naisten vastauksia tältä osin piirtyi mieleeni kuva siitä, että nämä kolme yläluok-
kaa ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Tätä pyrin hahmottamaan kuviossa 3.



Kuvio 3: Tarjonnan kolme pääluokkaa

Toimintaan liittyminen on tuonut lisää sosiaalisia suhteita ja verkostoja. Sosiaalisten suhteiden kuvauksissa korostui vuorovaikutus ja keskustelu mahdollisuus. Naistoiminnassa on voinut tutustua muiden kilttojen naisiin ja saada ystävyyssuhteita ympäri Suomea. A-kiltatoiminnan päihdeettömyys on itsessään tukenut vastaajien päihdeettömyyttä ja toisaalta A-killoista on saatu tietoa päihdeettömyyden tueksi ja sen jatkamiseksi. Vertaistuki tuli vahvasti esiin ja mielestäni juuri se on se, joka sitoo nämä kaikki yhteen. Sen voisi sijoittaa kuviossa 3 pyramidin keskelle. Naistoiminta on tässä mielessä avainasemassa, koska siellä se vertaistuki todella konkretisoituu naisten välisenä tukena. Joissakin killoissa voi olla vähän naisia, jolloin naisten välinen vertaistuki ei välttämättä toteudu omassa kyllä. Voimavarapäivien tyypillisillä pelkästään naisille suunnatuilla koulutuksilla tai lomilla on mahdollisuus juuri tällaiseen vertaistukeen ja sieltä saa sen kokemuksen, ettei ole yksin ongelmiensa kanssa. Tämä on mielestäni ensiarvoisen tärkeää.

Ollessani Voimavarapäivillä huomasin korostuvan sen, että naiset ovat siellä vain itseään varten. He ovat tulleet voimaantumaa, tapaamaan ystäviä ja viettämään hieman vapautta arjesta. Samankaltainen ilmapiiri tuskin olisi täysin mahdollista, mikäli miehiä olisi paikalla. Muun muassa Straussner (1997) on esittänyt, että naiset hyötyvät enemmän sellaisista ryhmistä, joissa on vain naisia (ks. Palojarvi 2009, 11). Karttunen (2013, 226) kuvaa mielestäni hyvin sitä, kuinka päihdehoidossa sekaryhmissä naisista tulee helposti miesten hoivaajia ja naisten alisteinen asema toistuu tällöin helposti hoitoympäristöissä, joissa on molempia sukupuolia. Tämä kuvaa erityisesti mielestäni sitä, ettei nainen pääse tällöin irtautumaan siitä roolista, joka hänellä on tai on annettu. Tätä voi heijastaa myös sukupuolijärjestelmän näkökulmasta. Ollilla (2001, 77-78) esittää, että juuri sukupuolten välisessä vuorovaikutuksessa ja sosiaalisissa suhteissa tuotetaan ja uusinnetaan tätä sukupuolieroa. Tämän voi mielestäni silloin nähdä ainakin osittaisena mekanismina siihen, että sekaryhmissä sukupuolten roolit tulevat voimakkaammin esiin.

Naiset toivat itse esiin haastatteluissa naisten ja miesten välillä eroja, jotka liittyivät tarpeisiin ja siihen, mitä toiminnalta kaivattiin. Analyysissani näistä syntyi kaksi yläluokkaa, joista toinen kuvaa eroja toiminnallisuudessa ja toinen vuorovaikutuksessa. Tutkimuksessani olin kiinnostunut juuri näistä eroista, koska niillä olisi mahdollista päästä käsiksi myös siihen tietoon, mitä A-kiltatoiminta tarjoaa naisille ja vastaako toiminta oikeasti juuri heidän tarpeisiinsa. Toiminnallisuuteen liittyvät erot kietoutuivat sen ympärille, että useissa killoissa ei tuntunut olevan naisille suunnattua toimintaa. Toiminnallisiin eroihin voi hakea vastausta muun muassa sukupuolijärjestelmästä ja siinä muotoutuvista vastakkaisista sukupuolirooleista. Naiset korostivat, että killoissa on enemmän toimintaa miehille ja viittasivat erilaisiin puuverstaasiin, biljardin peluuseen ja toimintaan, jonka he ollettivat kiinnostavan keskimäärin enemmän miehiä.

Vuorovaikutuksellisiin eroihin liittyy erityisesti erilainen puhe. Haastateltavat kuvailivat, että on asioita, joista ei vain voi puhua miesten läsnä ollessa. Haastateltavat kuvailivat eroa myös niin, että naisilla ja miehillä on erilaiset puheenaiheet. Kotovirta (2009, 97) on tutkinut huumeriippuvuudesta toipumista Nimettömien Narkomaanien toveriseurassa. Hän tuo esiin sitä, kuinka naiset toivat enemmän esiin naisilta saatua tukea ja sitä, että ryhmäkokouksia oli vain naisille. Miehetkin pohtivat näitä seikkoja, mutta eivät tuoneet niitä esiin yhtä voimakkaasti. Samaan aikaan naisten toivat enemmän esiin parisuhteeseen, perheeseen ja lapsiin liittyviä asioita kuin miehet. Aaltonen (1991) on tutkinut AA:ssa olevien naisten tarinoita ja hänkin tuo esiin sen, että naiset tuovat puheessaan useammin esiin ihmissuhteisiin liittyviä asioita kuin miehet ja tällä tavalla ihmissuhteet kietoutuvat osaksi omaa tarinaa ja omaa alkoholismia (ks. Kotovirta 2009, 99). Tätä voidaan osaltaan selittää myös naisten ja miesten erilaisilla tavoilla puhua ja erilaisilla puheen sisällöillä sekä sillä, kuinka tärkeänä he pitävät itse puhetta. Aries (1996, 148-149) tuo esiin tutkimuksia, joissa on selvinnyt, että naiset mieluummin keskustelivat samaa sukupuolta olevien hyvien ystäviensä kanssa kuin tekisivät jotakin. Miehet taas mieluummin tekivät jotakin. Naiset kokivat puheen myös tärkeämmäksi elementiksi ystävyys-suhteissaan kuin miehet. Naisille puhe on siis tärkeämpää kuin miehille. Tämän lisäksi tutkimukset osoittavat, että naisten puhe on henkilökohtaisempaa kuin miesten puhe. Aries kuitenkin huomauttaa, että näitä eroja ei saa polarisoida liikaa. Aries (1996, 161) huomauttaa edelleen, että eri sukupuolten sosiaaliset roolit vaikuttavat puheeseen ja sen sisältöihin. Tämä mielestäni liittyykin juuri siihen, että haastattelemani naiset toivat esiin sosiaalisia suhteita ja perhettä puheenvuoroissaan. Naisen identiteetti rakentuu hyvin pitkälle juuri näistä.

Naiserityisyys tarkoittaa mielestäni myös sensitiivisyyttä sukupuoleen liittyville seikoille. Smolej'n (2014) selvityksen mukaan toistuvaa väkivaltaa joutuvat kokemaan useammin naiset kuin miehet ja usein tämä väkivalta on juuri parisuhteessa tapahtuvaa. Nämä naiset ovat usein heikossa taloudellisessa tilanteessa olevia, heikosti koulutettuja ja runsaasti päihteitä käyttäviä. Tämä on yksi seikka, joka tulee erityisesti muistaa päihdeongelmista toipuvien

naisten kanssa työskentelyssä. Tämä ei tietenkään tarkoita, että kaikilla päihdeongelmaisilla naisilla olisi tällaisia kokemuksia. Niiden olemassaolo olisi pystyttävä ottamaan huomioon. Väkivaltakokemukset ovat sellaisia, joiden käsittely tulisi mahdollistaa hoidon ja toipumisen aikana. Yksi hyvä tapa käsitellä näitä on juuri vertaisryhmät. Pohjoisvirta ja Natunen (2011, 12-14) huomauttavatkin, että usein ryhmissä henkilöiden on helpompi havaita ja tunnistaa väkivalta toisten kertomuksissa ja kokemuksissa kuin omissaan. Tällöin vertaisryhmä toimii peilinä ryhmäläisille. He huomauttavat kuitenkin, että tällaisten ryhmien ohjaajalla tulisi olla tietoa väkivallasta ja traumatisoitumisesta, jotta hän voi huolehtia siitä, että väkivallasta puhuminen tapahtuu turvallisesti ja oikeanlaisessa ilmapiirissä.

Toiminnan kehittämisestä kysyttäessä nousevat sosiaalisten suhteiden merkitys omalla tavallaan esiin. Naiset toivoivat, että toimintaa kehitettäisiin niin, että perheet olisivat enemmän mukana. He pitivät tärkeänä myös erilaisten kävijöiden huomioimista toiminnassa. Tässäkin korostuvat juuri sosiaaliset suhteet. He eivät siis tuoneet esiin niinkään sitä, että naisille pitäisi kehittää erilaisia toimintoja, vaikka he olivat aiemmin kuvailleet kiltojen miesvaltaisuutta ja sitä, kuinka miehille A-killoissa riitti tekemistä. Tämäkin mielestäni tukee sitä ajatusta, että naisille puhe ja mahdollisuus keskustella ovat tärkeitä sosiaalisten suhteiden lisäksi tai niiden rinnalla.

Haastatelluissa olleet naiset pitivät tärkeänä naisten aseman parantamista, johon he ehdottivat budjetoitua rahaa naistoiminnalle paikallisissa A-killoissa, alueellisia naisten tapahtumia ja naisten toiveiden viestittämistä eteenpäin. Erityisesti viestin vieminen oli mielestäni asia, joka sai haastattelussa olleet naiset oikeasti pohtimaan sitä, miten he voisivat itse tai ryhmänään vaikuttaa siihen, mitä erilaista toimintaa heille on tarjolla paikallisella sekä valtakunnallisellakin tasolla A-Kiltojen Liiton puolelta. He korostivat sitä, että heidän tulisi keskustella keskenään asioista enemmän ja viedä tätä viestiä eteenpäin, jolloin he voisivat yleisesti parantaa kaikkien naisten asemaa A-kiltatoiminnassa. Kaikesta huolimatta he toivat kuitenkin esiin toiminnan järjestämiseen liittyviä haasteita. Heillä oli kokemuksia, että naiset eivät halua sitoutua yhteiseen tekemiseen. He itse toivat esiin, että osin kyse voi olla siitä, että naiset, joilla toipuminen on varsin alkuvaiheessa, eivät ole vielä valmiita ottamaan vastuuta tekemisen järjestämisestä, vaikka vastuu olisi jaettuakin. Osa haastatelluista piti haasteellisena myös sitä, että toiminnan osallistumisen edellytyksenä oli joissakin tapauksissa jäsenyys. Naisten toiveet heille suunnatusta toiminnasta vastaavat pitkälti sitä, mitä se tällä hetkellä onkin A-kiltojen Liiton järjestämissä naisille suunnatuissa tapahtumissa eli lomaa, itsehoitoa, teemallista ohjelmaa ja ryhmäkeskusteluja. Mielestäni näitä vastauksia väritti juuri se tosiasia, että olimme sillä hetkellä viettämässä naisille suunnattua voimauttavaa viikonloppua leirikokouksessa.

9.3 Sitoutumiseen liittyvät tekijät

A-kiltatoimintaan sitouttavina tekijöinä naiset kuvailivat sosiaalisia suhteita, arvoja ja tukea. Verrattaessa näitä Yeungin (2007, 158-159) tutkimukseen vapaaehtoistoiminnan sitoutumises- ta voidaan havaita yhtäläisyyksiä. Yeung kuvailee, että etenkin toiminnassa jatkamisessa eli toimintaan sitoutumisessa tärkeiksi tekijöiksi nousee juuri saaminen ja antaminen. Mielestäni nämä kolme seikkaa, jotka naiset toivat esiin haastatteluissa, ovat juuri sellaisia asioita, jois- sa kaikissa korostuu saaminen ja antaminen. Sosiaaliset suhteet ovat siitä hyvä esimerkki, sillä sosiaaliset suhteet pohjautuvat pitkälti vastavuoroisuuteen. Tuki ja erityisesti vertaistuki poh- jautuu sekin tietystä määrin vastavuoroisuuteen. Naiset kuvailivat myös kiitollisuuden koke- muksia ja tuntemuksia, jotka motivoivat antamaan muun muassa tukea, koska oli itsekin saa- nut apua. Läheisyyden merkitys toistuu samoin myös sosiaalisissa suhteissa. Haastateltavat olivat saaneet A-kiltatoiminnassa sosiaalisia suhteita, joista on tullut merkityksellisiä. Positiiv- iset kokemukset ja tärkeän työn tekeminen motivoivat jatkamaan toiminnassa.

Vapaaehtois- ja järjestötoiminnassa naisia motivoi halu auttaa, oppia uusia asioita ja mahdol- lisuus tutustua uusiin ihmisiin (Raninen ym.2008, 120). Tässäkin nousevat esiin juuri ne seikat, jotka nousivat aineistostakin eli sosiaaliset suhteet ja tuki. Mielestäni aineistossa muutenkin korostui sosiaalisten suhteiden merkitys ja naiselta naiselle tuleva vertaistuki. Halu oppia uu- sia asioita, voi selittää osaltaan sitäkin, että vaikka naisia on A-kiltojen jäsenenä vähemmän kuin miehiä, niin tästä huolimatta naiset ovat innokkaita osallistujia A-Kiltojen Liiton koulu- tuksiin ja niissä naisten määrä on lähes puolet (Vuosikertomus 2013, 8). Aineistoista nousseita sitouttavia tekijöitä vertailemalla naisten kuvauksiin tarjonnasta, voidaan näiden huomata olevan varsin yhtenäiset. Molemmissa kohdissa tulevat esiin sosiaaliset suhteet ja tuki. Tämä on mielestäni sikäli hyvä asia, että tällöin ollaan ainakin osittain oikeilla jäljillä siinä, että naiset kokevat saavansa niitä asioita, jotka sitouttavat toimintaan.

Haastateltavat kokivat myös, että A-kiltatoiminnan arvot sitouttivat toimintaan. A- kiltatoiminnan arvoja ovat päihteettömyys, vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja yhteistoiminta (Häkkinen 2013, 234). Laitinen (2006, 8-15) esittää, että yleensä ihmiset osallistuvat toimintaan, joka koetaan omien arvojen pohjalta merkitykselli- seksi. Pelkästään sopivat toiminnan arvot eivät kuitenkaan yksinään riitä. Tällöin tärkeää on- kin pohtia juuri sitä, mitä toiminnassa mukana olevat henkilöt saavat toiminnasta. Naisten kohdalla näitä tekijöitä ovat juuri sosiaaliset suhteet ja tuki. Toisaalta selkeät ja julkilausutut arvot selkeyttävät toimintaa ja toimintaan liittyvän henkilön on helpompi arvioida vastaavat- ko arvot hänen omaa arvomaailmaansa.

Sitoutumista heikentävänä tekijänä useampi haastateltava kuvaili negatiivisia ihmissuhteita. Mielestäni tämä onkin selvää, koska sosiaaliset suhteet nousivat aineistosta esiin niin voimak-

kaasti ja niillä on selvästi merkitystä. Yksi henkilö toi esiin toiminnan ajoittumiseen liittyvät seikat. Tämä on tietysti seikka, joka koskee erityisesti sellaisia jäseniä, jotka ovat edelleen työelämässä. Toimintojen ajoittumista kannattanee pohtia A-killoissa, jotta voidaan edistää sellaistenkin henkilöiden sitoutumista toimintaan, jotka eivät esimerkiksi arkipäivisin pysty toimintaan osallistumaan.

10 Pohdinta

Tutkimukseni tuloksissa ja johtopäätöksissä punaiseksi langaksi nousivat selvästi sosiaaliset suhteet ja vertaistuki. Naiset puhuivat haastattelujen aikana paljon siitä, kuinka A-kiltatoiminnassa oli saatu uusia ja merkittäviä sosiaalisia suhteita. Naiset olivat A-kiltatoiminnassa kerryttäneet omaa sosiaalista verkostoaan, josta oli tullut tärkeä voimavara. Sosiaaliset suhteet oli yksi niistä tekijöistä, joita naiset saivat toiminnasta, mutta samalla se oli merkittävä tekijänä siinä, mikä sitoutti naisia toimintaan. Naisille tärkeitä ovat uudet toiminnassa syntyneet ihmissuhteet, mutta myös omat jo olemassa olevat ihmissuhteet, kuten perhe. Karttunen (2013, 234-237) mainitsee naisten kanssa tehtävän päihdetyön keskeisiksi painopisteiksi sosiaaliset suhteet, sosiaalisen tuen ja perheen. Oman tutkimukseni perusteella minun on helppo yhtyä tähän. Karttunen tuo esiin edellä mainittujen lisäksi tunteisiin, identiteettiin ja minuuteen liittyvät seikat sekä mielenterveysongelmiin ja traumaattisiin kokemuksiin liittyvät seikat. Näistä osa on kuitenkin sellaisia, että naiset eivät ehkä tuo näitä esiin A-kiltatoiminnassa, koska ne voivat olla liian henkilökohtaisia tai niitä ei haluta jakaa ryhmissä. Toisaalta naisen identiteetti rakentuu vahvasti perheen ja lähisuhteiden ympärille, mikä mielestäni entisestään korostaa juuri sosiaalisten suhteiden merkitystä. Ruisniemi (2006, 66) toteaa, että päihderiippuvuudesta toipuessaan henkilö joutuu arvioimaan uudelleen omaa sosiaalista verkostoaan sekä asemaansa siinä. Toipumisen edetessä erilaiset toipumisryhmät voivat muodostua tärkeiksi ja korvata aiemmat päihdeympyrät. Tällöin henkilön sosiaalinen identiteetti muuttuu, koska edellä mainittujen ryhmien väliset erot muun muassa arvoissa ovat erilaiset. Tällä tavoin sosiaaliset suhteet siis muokkaavat myös henkilön identiteettiä.

Vertaistuki korostui mielestäni aineistossa erityisesti siksi, että sitä ei tuotu haastattelukysymyksissä millään tavalla esiin. Muutamalle haastatteluun osallistuneelle vertaistuki oli avautunut A-kiltatoiminnassa juuri naiselta naiselle saatavana tukena. A-Kiltojen Liiton järjestämiä naisille suunnattuja tapahtumia pidettiin tärkeänä juuri siksi, että niiden avulla tämä naiselta naiselle vertaistuki mahdollistui ja päästiin keskustelemaan asioista isompinaakin ryhminä. Vietin koko viikonlopun naisten kanssa osallistuen ja jopa ohjaten erilaisia toimintoja Naisten Voimavarapäivillä. Näiden kokemusten ja haastattelujen perusteella koen voimakkaasti, että näiden viikonloppujen merkitys voi olla varsin voimauttava ja etenkin sellaisille naistoipujille, jotka eivät ole kohdanneet juurikaan muita naistoipujia. He voivat tällöin saada sen tärkeän kokemuksen, että eivät ole yksin ongelmiansa kanssa.

Opinnäytetyön aiheeni varmistuessa pohdin paljon sitä, onko oma usean vuoden A-kiltakokemukseni tutkimukseni kannalta hyvä vai huono asia. Tämä oli asia, joka ajoittain palasi aina mieleeni. Lopulta tämä seikka kuitenkin mielestäni avasi minulle paremmin oven kohderyhmän eli A-kiltatoiminnassa mukana olevien naisten maailmaan. Haastatteluja kuunnellessani ja analysoidessani pystyin samaistumaan muun muassa naisten kokemuksiin miesvaltaisuudesta. Omien kokemusteni pohjalta koin, että minulla oli hyvät lähtökohdat etsiä aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tästä huolimatta pyrin etenkin haastatteluja toteuttaessani ja analyysivaiheessa säilyttämään mahdollisimman objektiivisen ja avoimen mielen.

Aineistoon syventyessäni aloin pohtia nousiko aineistosta sosiaaliset suhteet ja pelkästään naisille suunnattu toiminta niin voimakkaasti esiin sen takia, että haastattelut toteutettiin pelkästään naisille suunnatussa tapahtumassa. Naisten voimavarapäivät mahdollistivat kuitenkin sen, että pystyin samalla kertaa haastattelemaan eri paikkakunnilta tulleita naisia. Eri killoissa on kuitenkin erilaisia toimintoja ja erilainen toimintakulttuuri. Mielestäni tämä mahdollisti sen, että sain laajemmalti näkökulmia, kuin jos olisin suorittanut haastatteluni esimerkiksi vain muutaman A-killan naisjäsenille.

Tutkimuksen tavoitteena ja tarkoituksena oli selvittää, millaisia ajatuksia ja kokemuksia naisjäsenillä on A-kiltatoiminnasta sekä sitä, mikä heitä sitouttaa toimintaan ja mitä he saavat toiminnasta. Mielestäni olen saavuttanut asetetut tavoitteet. Tässä opinnäytetyössäni olen raportoinut tarkasti tutkimuksen eri vaiheita, tutkimuksen tuloksia ja esittänyt johtopäätöksiä. Opinnäytetyö ei aina ole edennyt sillä tavalla, kuin olin aluksi ajatellut, mutta siinä kuvastuu mielestäni juuri opinnäytetyön prosessimaisuus. Koen, että olen kehittynyt tämän prosessin aikana erityisesti tutkimuksen tekemisen eri vaiheissa ja itsenäisessä työskentelyssä. Opinnäytetyön tekeminen yksin on kuitenkin vaativa prosessi, joka vaatii itsekuria ja itsekriittikkyä. Olen eri vaiheiden aikana kyseenalaistanut omia tutkimukseen liittyviä valintoja ja suhtautunut kriittisesti niihin. Tämä näkyy mielestäni myös raportissa.

Rajala (2008, 155-156) esittää A-Kiltojen Liiton historiaa käsittelevän kirjan lopussa tulevaisuuden haasteita A-kiltatoiminnalle. Hän tuo esiin muun muassa sen, että A-kiltojen auttamistoiminnassa joudutaan kohtamaan vaikeammassa ongelmissa eläviä ihmisiä, jotka ovat vakavammin syrjäytyneitä. Lisääntymään tulevat hänen mukaansa myös sekakäyttäjät ja huumeongelmaiset, jotka nekin haastavat nykyistä A-kiltatoimintaa. Samaan aikaan yhteiskunnalliset muutokset kuten kuntien palvelurakenne muutokset vaikuttavat myös kansalaisjärjestöjen rooliin ja toimintaan. Siinä missä julkisia palveluja supistetaan, pitäisi järjestöjen pystyä vastaamaan tähän vajeeseen. Tätä odotetaan EU-politiikan tasolla. Käytännössä järjestöjen rahoittamat palvelut eivät kuitenkaan ole sen halvempia tuottaa, mikä taas asettaa järjestöjen talouden tiukalle. Kuntien ja järjestöjen päihdetyötä tulisikin kehittää enemmän pitkäjänteis-

sen ja monipuolisen yhteistyön suuntaan kuin vain osto- ja myyntisuhteeksi. Järjestötoiminnassa pelätään tämän kaltaisen suuntauksen johtavan myös perusarvojen ohentumiseen. Huolta kannettaan myös aktiivisten jäsenten vähenemisestä ja toiminnan kuihtumisesta. A-kiltatoiminnassa mukana olevat ovat usein vähintäänkin keski-ikäisiä ja tarvetta olisi nuoremmallekin väelle. Väen vähetessä voivat ne harvatkin vastuunkantajat uupua taakan alle.

Opinnäytetyötäni varten tekemäni tutkimuksen ja oman kokemukseni pohjalta voin Rajalan (2008) kanssa yhtyä ainakin siihen, että A-kiltatoiminta tarvitsee uutta verta. Toimintaan tarvitaan yhä enenemässä määrin erilaisia ihmisiä, joilla on erilaisia taustoja. A-kiltatoiminnassa näiden erilaisten ihmisten taidot tulee lopulta osata myös hyödyntää. Toiminnassa tulisi pyrkiä A-kiltatoimintaa yhdistävien arvojen lisäksi avoimeen ja näkyvään toimintaan. Tällöin toiminta tulisi mielestäni paremmin tutuksi ja lisääisi samalla yhteisöllisyyttä, joka on mielestäni erityisesti järjestötoiminnassa tärkeää. Toivoisin, että A-kiltatoimintaa leimaisi yhdessä tekeminen yhteiseksi hyväksi meille kaikille riippumatta siitä, onko mies vai nainen, puhumattakaan iästä, etnisyydestä, uskonnosta, poliittisesta suuntauksesta tai muistakaan tekijöistä.

Lähteet

Painetut lähteet

Ahola, A. 2002. Fokusryhmähaastattelu tiedonkeruun kehittämisessä. Teoksessa Ahola, A., Godenhjelm, P. & Lehtinen, M. 2002. Kysymisen taito. Surveylaboratorio lomaketutkimusten kehittämisessä. Katsauksia 2002/2. Helsinki: Tilastokeskus, 21-37.

Aries, E. 1996. Men and Women in Interaction. Reconsidering the Differences. New York: Oxford University Press.

Boelius T. 2008. Naiset raittiuden vaalijoista päihteiden käyttäjiksi. Teoksessa Andersson M., Hyytinen R. & Kuorelahti M. (toim.) Vauvan parhaaksi. Kuntoutuminen päihteistä odotus- ja vauva-aikana. Helsinki: Ensi- ja turvakotienliitto, 69-88.

Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. (toim.) 2008. Päihdehoitotyö. 5.painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Häkkinen, I. 2013. Toipumiskulttuuri. Päihdetoipuminen ja esimerkin voima. Espoo: Prometheus.

Juvonen, T., Rossi, L-M. & Saresma T. 2010. Kuinka sukupuolta voi tutkia? Teoksessa Saresma, T., Rossi, L-M. & Juvonen, T. (toim.) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 9-17.

Karttunen, T. 2013. Nais erityyppisen työotteen elementeistä päihdehoidossa. Teoksessa Virokanas, E., & Väyrynen, S. (toim.) Varjoja naiseudessa. Kuopio: UNIpress.

Laitinen, H. 2006. Mikä ihmisiä motivoi osallistumaan? Vapaaehtoisen osallistumisen syitä ja selityksiä. Teoksessa Laitinen, H. (toim.) Tule mukaan. Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 11/2006. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 6-16.

Liimatainen, V. 2013. A-Kiltojen Liitto toipumiskulttuurin vahvistajana. Teoksessa Häkkinen, I. Toipumiskulttuuri. Päihdetoipuminen ja esimerkin voima. Espoo: Prometheus, 245-246.

Parviainen, L. 2005. Fokusryhmät. Teoksessa Ovaska, S., Aula, A. & Majaranta, P. (toim.) Käytettyvyydestutkimuksen menetelmät. Tampereen yliopisto. Tietojenkäsittelytieteiden laitos B-2005-1. Tampere: Tampereen yliopisto, 53-62.

Pohjoisvirta, R. & Natunen L. 2011. Taustat & perustelut toiminnalle. Teoksessa Ojala A. (toim.) Vertaisryhmän käsikirja. Väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 10-21.

Ollila, A. 2001. Naishistoria ja sukupuolijärjestelmä. Teoksessa Immonen, K. & Leskelä-Kärki, M. (toim.) Kulttuurihistoria. Johdatus tutkimukseen. Tietolipas 175. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 75-90.

Rajala, J. 2008. Selvästi parempi. A-Kiltojen Liitto 40 vuotta 1968-2008. Tampere: A-Kiltojen Liitto.

Raninen, A., Raninen, T., Toni, I. & Tornaesus, G. 2008. Mathildan muodonmuutos. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. Helsinki: Sanoma

Rossi, L-M. 2010. Sukupuoli ja seksuaalisuus, eroista eroihin. Teoksessa Saresma, T., Rossi, L-M. & Juvonen, T. (toim.) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 21-38.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki:Tammi.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki:Tammi.

Yeung, A. B. 2005 Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. B. (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere : Vastapaino, 104-123

Yeung, A. B. 2007. Innostava vapaaehtoistoiminta-toimintaan sitoutuminen ja sen tukeminen. Teoksessa Harju, A. (toim.) 2007. Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. 1.painos. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi, 150-165.

Sähköiset lähteet

Anttila, P. 2007. Abduktiivisen päättelyn logiikka. Ammatillisen tutkimuksen luonne. Ylemmän AMK- tutkinnon metodifoorumi. Virtuaali ammattikorkeakoulu. Viitattu: 24.09.2014.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193463919223/1193464257338/1193665362820.html>

Eriksen, S. 1999. Alcohol as a Gender Symbol. Scandinavian Journal of History 24:1, 45-73. Viitattu 1.3.2014.
http://curis.ku.dk/ws/files/43963721/Eriksen_Sidsel_Alcohol_as_a_Gender_Symbol.pdf

Hakala, T-L. & Reinikka, R. 2010. ”Samasta puusta ne on”. Seinäjoen A-killan päihdekuntoutujien kokemuksia vertaistuesta. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö. Hoitotyönkoulutusohjelma. Viitattu 11.10.2014.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23843/Hakala_Tiina-Liisa.pdf?sequence=1

Holmila, M. 2001. Perhe, päihteet ja sukupuoli. Yhteiskuntapolitiikka, 66 (2001), 55-62. Viitattu 1.3.2014.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101575/011holmila.pdf?sequence=1>

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 11.10.2014.
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Kotovirta, E. 2009. Huumeriippuvuudesta toipuminen Nimettömien Narkomaanien toveriseurassa. Viitattu 11.10.2014.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79961/1b2e240e-e5d2-4c58-b879-9889407028f8.pdf?sequence=1>

Laimio, A. & Karnell, S. 2010. Vertaistoiminta - kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Laatikainen, T. (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö ASPA, 9-18. Viitattu 26.4.2014. http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

Lehtinen, A. 2013. Voimaa vertaisesta. Kokemuksia Askeleen naisten ryhmän toiminnasta. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulutusohjelma. Viitattu 11.10.2014.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/60821/voimaa%20vertaisesta.pdf?sequence=1>

Lyden, H. 2010. Naiset ja päihteet. Teoksessa Lyden, H. 2010. (toim.) Naisten kanssa tehtävä päihdetyö. Naisten virta -hanke 2010. Viitattu 2.3.2014.
http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.paihdelinkki.fi%2Ffile_download%2F11%2Fnaistenvirtaopas_web.pdf&ei=2jNfVLLMJ4nvOcJUGLgB&usg=AFQjCNH-Q9f-8--MyCw8-eZki5QLwenEGw&bvm=bv.79189006,d.ZWU&cad=rja

Mäkelä, P., Tigerstedt, C. & Mustonen, H. 2010. Mikä on muuttunut? Teoksessa Mäkelä, P., Mustonen, H. & Tigerstedt, C. (toim.) Suomi juo. Suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968-2008. Viitattu 1.3.2014.

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/371e1e08-9bc1-47ea-81aa-68b04f27088c>

Mäntyranta, T. & Kaila, M. 2008. Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim, 124 (13), 1507-13. Viitattu 19.4.2014.

<http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.ebm-guideli-li-nes.com%2Fmedia%2Fduo%2Fduo97349.pdf&ei=WzdfVODyDYO4PfuRgegO&usg=AFQjCNFhiKLMCAZExKrSm4UI3-Q1zKE9ww&bvm=bv.79189006,d.ZWU&cad=rja>

Palojärvi H. 2009. Vertaistuki voimaantumisen välineenä sosiaalityössä. Miten NOVAT-ryhmä auttaa ja tukee, kun naisella on paha olo? Helsingin yliopisto. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Lisensiaatintutkimus. Viitattu 11.10.2014. <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=2e2fa159-6aa2-43a1-94bc-a83464eac4ea>

Ruisniemi, A. 2006. Minäkuvan muutos päihderiippuvuudesta toipumisessa. Tutkimus yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Viitattu 11.10.2014.

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67597/951-44-6619-5.pdf?sequence=1>

Simonen, J. 2011. Hyväksyttyä, haluttua ja hävettyä. Juomisen naiskuva ja sukupuoli-järjestykset eri-ikäisten naisten kuvaamana. Yhteiskuntapolitiikka, 76 (2011), 494-510. Viitattu 2.3.2014. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101232/simonen.pdf?sequence=1>

Simonen, J. 2013. Lähentyvätkö naisten ja miesten juomatavat? Kvalitatiivinen tutkimus sukupuolesta ja juomisesta? Helsingin yliopisto. Väitöskirja. Tutkimus 113. Viitattu 2.3.2014. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110567/URN_ISBN_978-952-245-984-8.pdf?sequence=1

Smolej, M. 2014. Kenelle väkivaltarikokset kasautuvat Suomessa? Poliisin tietoon tullut toistuva väkivalta ja sen uhrit. Yhteiskuntapolitiikka, 79 (2014), 21-35. Viitattu 3.3.2014. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114813/smolej.pdf?sequence=2>

Tuominen, P. 2011. Voimaantumisen hetkiä päihdekuntoutujanaisten vertaistukiryhmän kehittäminen. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikön opinnäytetyö. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Viitattu 11.10.2014. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/29881/pirjo_tuominen.pdf?sequence=1

Utriainen, R. & Harjula, T. 2012. Vertaistuen merkitys naisten päihdekuntoutuksessa. Diakonia ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto. Viitattu 11.10.2014. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/52323/Harjula_Tiina_Utriainen_Raija.pdf?sequence=1

Vuosikertomus 2013. A-Kiltojen Liitto ry. Viitattu: 21.2.2014. http://www.a-kiltojenliitto.fi/images/stories/Ekstranet/Ladattava_materiaali/Vuosikertomukset/Vuosikertomus_2013_pieni.pdf

Kuviot

Kuvio 1: Timanttimalli (Yeung 2005, 118.)	18
Kuvio 2: Aineistolähtöisen sisällönanalyysin askelmat (mukailtu Tuomi & Sarajärvi 2004, 109.)	30
Kuvio 3: Tarjonnan kolme pääluokkaa	44

Taulukot

Taulukko 1: Alkoholi sukupuoliroolin symbolina vuonna 1900 (Eriksen 1999, 49.)	11
Taulukko 2: Alkoholi uutena sukupuolirooli symbolina vuonna 2000 (Eriksen 1999, 73.) ...	12
Taulukko 3: Naisten sukupolvierot alkoholin käyttöön liittyvissä naiskuissa ja käytössä (Simonen 2013, 62-67; Simonen 2011, 505-508.)	13
Taulukko 4: Saaminen ja antaminen -akselin motivaatioelementit (Yeung 2005, 109-112; Raninen ym. 2008, 82-86, 111).	20
Taulukko 5: Jatkuvuus ja uuden etsiminen -akselin motivaatioelementit (Yeung 2005, 112-113; Raninen ym. 2008, 87-99).	21
Taulukko 6: Etäisyys ja läheisyys -akselin motivaatioelementit (Yeung 2005, 113-115; Raninen ym. 2008, 86-87, 102-108).	22
Taulukko 7: Pohdinta ja toiminta -akselin motivaatioelementit (Yeung 2005, 116-117; Raninen ym. 2008, 89-109).	23
Taulukko 8: Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoimintaan sitouttavista ja sitoutumista heikentävistä tekijöistä	40

Liitteet

Liite 1 Fokusryhmähaastattelun runko	57
Liite 2. Taustatietolomake haastatteluun osallistuville	59
Liite 3. Suostumusasiakirja haastatteluun osallistuville henkilöille	61
Liite 4. Esimerkki aineiston redusoinnista	62
Liite 5. Esimerkki aineiston klusteroinnista	63
Liite 6. Esimerkki aineiston abstrahoinnista	64
Liite 7. A-Kiltojen liiton jakamat aluetyön alueet ja Suomen A-killat	65

Liite 1 Fokusryhmähaastattelun runko

Fokusryhmähaastattelu

Tutkimusongelman määrittelyä:

Tutkimuksessani olen kiinnostunut siitä, mitä naistoipujat ajattelevat ja millaisia kokemuksia heillä A-kiltatoiminnasta, mitä A-kiltatoiminta antaa heille, sekä mitkä tekijät toiminnassa ovat niitä, jotka sitouttavat naistoipujia A-kiltatoimintaan.

Tutkimuskysymys:

1. Mitkä tekijät sitouttavat naistoipujia A-kiltatoimintaan?
2. Mitä A-kiltatoiminnalla on tarjota naistoipujalle?
3. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia naistoipujilla on A-kiltatoiminnasta?

Haastattelurunko:

1. A-kiltatoiminta
 - Miten kuvailisitte A-kiltatoimintaa?
 - Mikä/mitkä, kuka/ketkä ovat sinulle tärkeitä A-kiltatoiminnassa?
 - Mikä on A-kiltatoiminnan ydin?
 - Jos asiasta tietämätön henkilö kysyisi teiltä, että mitä A-kilta on, niin kuinka kuvailisit A-kiltatoimintaa?
2. Mukaan lähteminen
 - Mikä sai sinut lähtemään mukaan toimintaan? Motiivi?
 - Mistä sait tietää A-kiltatoiminnasta?
 - Oliko toimintaan helppo liittyä? Erityisesti naisena?
 - Onko naiset huomioitu mielestänne tarpeeksi toiminnassa? Mitä puuttuu? Mitä tarvittaisiin lisää?
 - Millaisena koet oman asemasi paikallisessa A-kiltatoiminnassa?
3. Sitoutuminen
 - Mitkä tekijät toiminnassa ovat saaneet sinut sitoutumaan/jäämään toimintaan?
 - Mitä saat A-kiltatoiminnassa mukana olemisesta?
 - Mikä on tärkein tekijä, joka saa juuri sinut sitoutumaan toimintaan?
 - Mitkä tekijät heikentävät sitoutumistasi?
 - Onko toiminnassa mukana olemisen motiivi muuttunut ajan kuluessa?
4. Kehittäminen
 - Miten toimintaa tulisi kehittää niin, että se vastaisi paremmin naisten tarpeita?
 - Onko miehillä ja naisilla mielestänne erilaisia tarpeita, jotka tulisi mielestänne huomioida A-kiltatoiminnassa?
 - Onko toiminta mielestänne tasavertaista riippumatta sukupuolesta (tai muista tekijöistä)?

- Suhtaudutaanko naisten päihteidenkäyttöön eri tavalla kuin miesten? Näkykö se A-kiltatoiminnassa?
- Koetko, että sinulla on mahdollisuuksia vaikuttaa toimintaan? Naisena?

5. Yhteenveto

- Mikä on paras anti mitä olet saanut A-kiltatoiminnassa mukana olemisesta?
- Onko sinulla vielä jotakin kommentoitavaa tai mitä haluaisit kertoa liittyen puhuttuihin asioihin?

Liite 2. Taustatietolomake haastatteluun osallistuvilla

Nimi _____

Ikä _____

Elämäntilanne ☐ työssä ☐ työtön ☐ eläkkeellä ☐ opiskelija ☐ muu,
mikä? _____

Siviilisääty ☐ naimaton ☐ avioliitto ☐ avioliitto ☐ eronnut ☐ leski
muu, mikä? _____

Onko sinulla lapsia? ☐ kyllä ☐ ei

Kuvaile lyhyesti päihdehistoriaasi ja suhdettasi päihteisiin.

Mitä kautta sait tietää A-kiltatoiminnasta? Mikä oli tärkein tietolähteesi, josta sait tietää A-kiltatoiminnasta?

Millä alueella paikallinen A-kilta, jonka toimintaa osallistut, toimii?

☐ Itä- ja Kaakkois-Suomi ☐ Etelä-Suomi ☐ Pohjois-Suomi ☐ Länsi-

Suomi

Mikäli et tiedä tai muista aluettasi, niin kirjoita tähän se paikkakunta, jonka A-kiltatoimintaan osallistut _____

Olen ollut A-kiltatoiminnassa mukana _____ vuotta

Olen osallistunut paikallisen A-kiltani toimintaan (voit valita useammankin vaihtoehdon)1

☐ jäsenenä ☐ vapaaehtoistyöntekijänä ☐ hallituksen jäsenenä ☐ palkatussa työssä

Onko paikallisessa A-killassasi naisille suunnattua toimintaa?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos on kuvaile lyhyesti millaista (esim. keskusteluryhmiä?)

Millaista toimintaa toivoisit, että paikallisessa A-killassasi järjestettäisiin erityisesti naisille?

Entä millaista toimintaa toivoisit, että A-kiltojen liitto järjestäisi erityisesti naisille?

Olen osallistunut A-kiltojenliiton järjestämään naistoimintaan _____ kertaa

Liite 3. Suostumusasiakirja haastatteluun osallistuville henkilöille

Hyvä haastatteluun osallistuja,

Olet osallistumassa ryhmähaastatteluun, jonka tavoitteena on nostaa esiin naistoipujien näkemyksiä ja kokemuksia A-kiltatoiminnasta. Haastattelu liittyy Laurea-ammattikorkeakoulussa Hyvinkään yksikössä opiskelemaani sosionomin (AMK) tutkintoon kuuluvaan opinnäytetyöhöni. Tavoitteena on, että opinnäytetyöni pohjalta A-Kiltojen liitto ja A-Killat voivat kehittää edelleen toimintaansa vastaamaan paremmin myös naisten tarpeita. Opinnäytetyöni on tarkoitus valmistua 2014 vuoden loppuun mennessä ja valmis työ tulee olemaan nähtävissä Theseus tietokannassa.

Allekirjoittamalla tämän suostumusasiakirjan ilmaisen suostumukseni haastatteluun osallistumiseen. Osallistun vapaaehtoisesti Heli Nurmen opinnäytetyöhön liittyvän tutkimuksen haastatteluun. Minulle on selostettu tutkimuksen kulku. Voin keskeyttää tutkimukseen osallistumisen missä vaiheessa tahansa mikäli niin haluan syytä ilmoittamatta. Henkilötietoni eivät tule missään vaiheessa kenenkään muun tietoon ja ovat ainoastaan tutkijan käytössä. Haastattelu nauhoitetaan ja videoidaan. Nämä tallenteet ovat ainoastaan tutkijan käytössä. Haastatteluaineistoa ja haastatteluun osallistuvien henkilötietoja käsitellään huolellisesti, luottamuksellisesti ja niitä käytetään vain tähän tutkimukseen. Haastateltavista ei tule opinnäytetyöhön mitään tunnistetietoja. Opinnäytetyön valmistuttua kaikki kerätty aineisto ja tallenteet tuhoaan. Tätä suostumusasiakirjaa on tehty kaksi allekirjoitettua kappaletta, joista toinen jää haastateltavalle ja toinen tutkijalle.

Haluan kiittää sinua osallistumisestasi ja annan mielelläni lisätietoja opinnäytetyöstäni.

Yhteistyöterveisin,

Heli Nurmi

Sosionomi (AMK) opiskelija

Laurea-ammattikorkeakoulu, Hyvinkään yksikkö

heli.nurmi@laurea.fi

Päivämäärä

Paikka

Haastateltavan allekirjoitus

Haastattelijan allekirjoitus

Nimenselvennys

Nimenselvennys

Liite 4. Esimerkki aineiston redusoinnista

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaus
H12/2: Mulla oli ainakin se, et ku mä muutin paikkakunnalle, ni mun vakaa aikomus oli jättää päihteet taakseni ja tiesin A-killasta niinku ennestään nii mä aattelin, et se on se paikka mihinkä mää lähden.	Tavoitteena päihteettömyys
H11/2: No se oma raitistuminen ja sen tukeminen, että se...	Oma päihteettömyys ja sen tukeminen
H17/3: ... ja sitte pikkuhiljaa mä aloin päästä jo jaloilleni ja kuntoutua ja sit mä rupesin hakemaan itte [kaupunki] naistenryhmää, mä luulin, et mä oon [kaupungin nimi] kaupungin ainut päihdeongelmainen nainen, alkoholisti-nainen, mä en tuntenu ketään muuta ja A-klinikalle otin yhteyttä, et onko teillä naistenryhmää jossa voitaisiin keskustella näistä asioista ja siellä sitte sanottiin, että mene [kaupungin nimi] A-kiltaan kysymään, oisko siellä semmosta ja siitä se sitte niinku pikkuhiljaa lähti.	Naistenryhmään hakeutuminen
H16/4: Meillä tota, mä oon päässyt mukaan niin, et on tällainen hoitopaikka ku [nimi] sairaala, josta tehdään tällaset pakolliset itsehoitokäynnit jollon luonnollista on, et se mennään lähimpään mahdolliseen mun osaltani viime kesänä, mä oon aina vihannu sanaa vertaistuki mut mä en voinu sietää koko ajatusta, koska mun mielestä aina kymmenen ryhmään mahtuu kaheksan mottipäätä ja mä oon yks niistä ja tota, [naurahdus] mut se on ollu semmosta niinku semmonen	Vertaistuen merkityksen ymmärtäminen

Liite 5. Esimerkki aineiston klusteroinnista

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Ihmissuhteet Luottamuksellisten ja ystävyyteen perustuvien ihmissuhteiden syntyminen Ystävät Ystävyyssuhteet, joita ei ilman A-kiltatoimintaa olisi syntynyt ja jotka muodostuneet tärkeiksi. Ihmissuhteita syntynyt myös oman A-killan lisäksi valtakunnallisesti Verkostot Sosiaalisten suhteiden lisääntyminen ja terve elämä Vuorovaikutus ja keskustelu mahdollisuus	Sosiaaliset suhteet
Tavoitteena päihteettömyys Oma päihteettömyys ja sen tukeminen Pyrkimys päihteettömyyteen ja tukipalvelujen etsintä Päihteetön tekeminen Itsenäinen avun ja tuen etsintä ja hyvä vastaanotto A-kiltaan mennessä Kokemus siitä, että A-kilta on ainoa paikka josta saa tarvitsemansa tuen päihteettömyyteen Päihteettömyys Päihteettömyys perheessä	Päihteettömyyden tuki
Naistenryhmään hakeutuminen Naistoiminnassa mukana olemisen kautta saatu vertaistuki ja veraisuus Naistoimintaan hakeutuminen Vertaisuus, vertaistuki ja oppiminen puhumaan asioista naistoiminnassa Naistenryhmään mukaan tuleminen	Naistoiminta

Liite 6. Esimerkki aineiston abstrahoinnista

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Sosiaaliset suhteet	Sosiaaliset suhteet	A-kiltatoiminnan anti naisille	Naisjäsenten tulkintoja A-kiltatoiminnan annista naisjäsenille
Päihteettömyyden tuki	Eri tukimuodot		
Tietoutta päihteettömyyden tueksi			
Vertaistuki			
Naistoiminta	Naistoiminta		
Perheet mukaan toimintaan	Toiminnan muokkaaminen erilaisille ihmisryhmille	Naisten tarpeiden huomioiminen toiminnassa ja toiminnan kehittäminen	Naisjäsenten tulkintoja eri sukupuolien tarpeista ja naisten tarpeiden huomioimisesta A-kiltatoiminnassa, sekä toiminnan kehittämisestä.

Liite 7. A-Kiltojen liiton jakamat aluetyön alueet ja Suomen A-killat



(Vuosikertomus 2013, 7)